Luigi PIRANDELLO

Size Öyle Geliyorsa Öyledir

Türkçesi
Füsun Günersel

Mitos Boyut

TİYATRO / OYUN DİZİSİ 272

Bu kitaptaki oyunun Fikir ve Sanat
Eserleri Yasasından ve yasalardan
kaynaklanan tüm hakları
yazarlarına aittir.
Yayınlanan oyunların sahnelenmesi,
oynanması, herhangi bir amaçla
eserlerden yararlanılması ancak
eser sahibinin iznine bağlı olduğundan,
oyundan yararlanacak
kişi veya kurumlarla, kuruluşların
çevirmenine başvurmaları zorunludur.

Çevirinin Türkiye Yayın Hakları:
© Copyright: TEM Yapım Ltd., 2008

Mitos-Boyut Tiyatro Yayınları
Oyun Dizisi 272
Luigi Pirandello / Size Öyle Geliyorsa Öyledir

1. Basım: 2008

Baskı: Yeni Güven Matb. / Topkapı - İstanbul; Tel 212. 567 69 20

TEM Yapım Yayıncılık Ltd. Şti.
Ağa Çırağı Sok. 7/2 Taksim (Gümüşsuyu)-80090 İstanbul
Tel: 212. 249 87 37-38 ; Fax: 212. 249 02 18
E.posta: temyapim@yahoo.com

Mitos-Boyut Yayınları * OYUN DİZİSİ 272

LUIGI PIRANDELLO

SİZE ÖYLE GELİYORSA ÖYLEDİR

Türkçesi
Füsun Günersel

Mitos Boyut

Çevirmen:

FÜSUN GÜNERSEL

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nden mezun oldu. On yıl kadar İngiltere, ABD ve Suudi Arabistan'da bulundu. ONK Ajans ile çalışan çevirmenin İngilizce'den yaptığı çeviriler şunlar:

Arılar Gitmesin (Humble Boy) Charlotte Jones / *Arzunun Onda Dokuzu* (Nine Parts of Desire) Heather Raffo / *Aşk Uğruna Yaptıklarımız* (Things We Do For Love) Alan Ayckbourn / *Bir Müfettiş Geldi* (An Inspector Calls) J.B. Priestley / *Böcek* (Bug) Tracy Letts / *Daha Az Acil Durum* (Fewer Emergencies) Martin Crimp / *Donmuş* (Frozen) Bryony Lavery / *Gül Buketinin Gizemi* (Mystery of the Rose Bouquette) Manuel Puig / *Harika Boşanmam* (My Brilliant Divorce) Geraldine Aron / *Hayatın Nefesi* (The Breath of Life) David Hare / *Ölümüne Suçlu* (Dead Guilty) Richard Harris / *Örümcek Kadının Öpücüğü* (Kiss of the Spiderwoman) Manuel Puig / *Seni Unutur muyum!* (I Remember You) Bernard Slade / *Sondan Sonra* (After The End) Dennis Kelly / *Suçlu Kalpler* (Criminal Hearts) Jane Martin.

Yazar:

LUİGİ PİRANDELLO

Modern tiyatronun babası sayılan **Pirandello** 1867'de doğdu. İlk romanını 26 yaşında yazdı. Tiyatro ile ilgilenmeye elli yaşında başladı 1934'te Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazandı. 1936'da öldüğünde İtalyan tiyatrosunun en büyük yazarı konumundaydı. **Samuel Beckett, Eugène Ionesco** ve **Harold Pinter** gibi yazarları etkiledi.

Pirandello, hayal ile gerçeği birbirinden ayırmanın zorluğunu vurgular. Gerçeklerden söz ettiğimizde, "Hangi gerçek ve kime göre nasıl bir gerçek?" soruları önem taşır.

Pirandello'nun *Kayınvalide ile Damat* adlı öyküsünden hareketle kaleme aldığı bu komedi, en önemli piyeslerinden biri. Finalde Bayan Ponza'nın peçeli olarak gelmesi, efsanelerde gerçeği temsil eden kutsal ve dokunulmaz kadın imgesine atıf niteliğinde.

Kalite ile popülerlik, entellektüel zenginlik ile anlaşılabilirlik bir arada olabilir. Bu hicivde olduğu gibi.

Altı Kişi Yazarını Arıyor gibi klasikler kazandırmış bir usta. Günümüzde, Absürd Tiyatro, postmodernizm ve post-postmodernizm tartışmaları sürerken, bu piyes ayrı bir önem taşıyor.

Bu oyun, "*Cosi e -se vi pare*" (Right You Are If You Think You Are), İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda uzun yıllar önce, *Size Öyle Geliyorsa Öyledir* adıyla oynanmıştı. Aynı ad ama farklı bir çeviri ile...

Füsun Günersel

KİŞİLER

LAMBERTO LAUDİSİ
BAYAN FROLA
BAY PONZA
BAYAN PONZA
İL GENEL MECLİS ÜYESİ BAY AGAZZİ
BAYAN AMALİA AGAZZİ
DİNA
BAYAN SİRELLİ
BAY SİRELLİ
VALİ
EMNİYET MÜDÜRÜ CENTURİ
BAYAN CİNİ
BAYAN NENNİ
KÂHYA (Agazzi'lerin evinde)

Başka hanımlar beyler

BİRİNCİ PERDE

İl Genel Meclis üyesi Agazzi'nin evi. Oturma odası. Ana giriş kapısı arkada, yan kapılar ise sol ve sağdadır.

Sahne 1

Amalia, Dina, Laudisi.

(Perde açıldığında Lamberto Laudisi rahatsız ve sinirli bir şekilde bir aşağı bir yukarı yürümektedir. 40 yaşlarında, ince, çevik bir adamdır. Abartısız ama iyi giyimlidir. Üstündeki menekşe rengi ceketin yakası siyahtır ve ceketin çevresinde siyah şerit vardır.)

LAUDISI Demek bu konuyu görüşmek için Valiye gitti?

AMALIA *(45 yaşlarında ve kır saçlıdır. Davranışlarından kendisinin önemli olduğuna inandığını anlarız; bunun kaynağı da kocasının toplumdaki önemli mevkiidir. Ama açıkca belli olan bir diğer şey de şudur: Eğer elinde olsa, kocasının mevkiini üstlenecek ve sık sık ondan farklı davranacaktır.)* İnanabiliyor musun, Lamberto? Bütün bunlar kendinden daha aşağı mevkideki bir adam yüzünden.

LAUDISI Kocan sadece İl Genel Meclisi'nde ondan üstün – evdeyken değil!

DINA *(19 yaşında, davranışlarından kendinin annesinden hatta babasından daha akıllı olduğuna inandığı anlaşılmaktadır. Ama bu duruma hayat dolu genç bir kişinin zarafeti ile yaklaşmakta ve bu da davranışlarına bir yumuşaklık getirmektedir.)* Peki ya kayınvalidesini bizimle

aynı apartmana hem de aynı katta bitişik daireye yerleştirmesine ne dersiniz?

LAUDISI Buna hakkı yok mu? Daire boştu. O da kayınvalidesi için kiraladı. Yoksa acaba bu kayınvalide *(Abartarak kelimeleri kasten yayar)* damadından daha üst mevkide -amiri konumunda- olan birinin karısıyla kızını ziyaret etmek zorunda mı?

AMALIA Zorunda olduğunu kim söyledi? Hatırladığım kadarıyla Dina ile ben bu hanımefendiyi ziyaret etmek istedik ama kabul edilmedik.

LAUDISI Peki şimdi kocan neden Valiyi görmeye gitti? Size görgü kurallarına uygun davranması için bu hanıma resmî baskı uygulanmasını sağlamak için mi?

AMALIA İstersen, "Bize karşı davranışlarını düzeltmek için gitti," diyebilirsin. Çünkü insan kapısına gelen iki hanımı öyle eşikte heykel gibi bırakmaz.

LAUDISI Olayı biraz fazla abartıyorsunuz! İnsan evde oturup işiyle uğraşma hakkına sahiptir, değil mi?

AMALIA Bir şeyi tamamen görmezden geliyorsun. Biz gayet kibar davrandık... hem de yabancı birine.

DINA Dayı, lütfen sakin ol! Çok istiyorsan doğruyu söyleyelim. Evet, itiraf ederim ki davranışımız kibarlıktan değil, meraktandı. Ama sence de bu doğal değil mi?

LAUDISI Doğal, elbette, çünkü sizin işiniz gücünüz yok. Bu merak da boşluktan.

DINA Aman dayı! Bir türlü anlamıyorsun! Bak şimdi, diyelim ki sen şurada oturuyorsun. Etrafında olup bitenlerle hiç ilgilenmiyorsun. Tamam, mesele yok. Derken ben ifadesiz bir suratla veya suratımda tıpkı o adamın suratındakine benzer suçlu bir ifade ile geliyorum ve elimdeki –ne desem?- mesela aşçının pabuçlarını pat diye sehpanın üstüne atıyorum!

LAUDISI *(Öfkeyle)* Bu durumla aşçının pabuçlarının ne ilgi-

si var?

DINA *(Derhal)* İşte, gördün mü? Şaşırdın! Bu davranışımı tuhaf buldun ve derhal nedenini sordun, öyle değil mi?

LAUDISI *(Şaşkın, yüzünde soğuk bir gülümseme, çabucak toparlanarak)* Canım! Çok akıllısın, ama unutma, benimle konuşuyorsun. Aşçının pabuçlarını önüme fırlatıp attın, çünkü bende merak uyandırmak istedin. Bunu başka bir nedenle yapmadın. Madem ki kasten, bilerek bu davranışta bulundun, o zaman benim de "Tatlım, aşçının pabuçlarının burada işi ne?" demem çok normal. Beni bunun için suçlayamazsın. Peki babanın görgüsüz aşağılık diye bahsettiği o adam, Bay Ponza, kayınvalidesini bu binaya bizim bitişiğimize belli bir gaye ile mi yerleştirdi? Cevabın evet ise bunu bana ispatlamalısın.

DINA Peki, tamam, ortada kasıt yok. Ama senin de inkâr edemeyeceğin bir durum var: Bu adamın yaşayışı öylesine tuhaf ki bütün şehrin merakını uyandırıyor. Bak, şimdi baştan alalım. Adam bu şehre geliyor, şehrin hemen dışında pazar yerine yakın bir yerde hiç de hoş olmayan bir binanın en üst katını kiralıyor. Orayı gördün mü? Yani binanın içini gördün mü?

LAUDISI Herhalde sen görmeye gittin!

DINA Evet, dayı! Annemle. Hem sadece biz değil, herkes gidip gördü. Ortada kapkara bir avlu, kuyu gibi! Avlunun bir yanında demir bir boru ta yukarıya kadar çıkıyor. Sonra da en üst kattaki kapalı balkonun önünde devam ediyor. Üstüne bir sürü sepet asılmış... iplerle.

LAUDISI Eee, ne olmuş?

DINA *(Şaşırır, içerler)* Adam karısını oraya hapsetmiş!

AMALIA Kayınvalidesini de buraya bitişiğimize getirdi!

LAUDISI İyi de kayınvalide burada şehrin göbeğinde çok güzel bir dairede oturuyor.

AMALIA Teşekkürler! Ama adam kayınvalidesini zorla kı-

zından uzak tutuyor.

LAUDISI Size bunu kim söyledi? Yani şimdi kayınvalide biraz daha serbest olabilmek için kızından uzak olmak isteyemez mi?

DINA Yo, yo! Aman, dayı! Herkes bunun adamın zoruyla olduğunu biliyor.

AMALIA Bak şimdi, bir kızın evlenince annesinden ayrılıp başka bir evde kocasıyla yaşaması çok normal. Hatta başka bir şehre taşınması bile çok makul. Ama burada durum farklı. Kızından ayrı kalmaya dayanamayan zavallı anne, kalkıp kızın peşinden her ikisinin de yabancı olduğu bu şehre geliyor, ama damadı onu kızından çok uzak bir semte yerleştiriyor. İtiraf et ki bu hiç de makul değil.

LAUDISI Ya? Sizin kafanız hiç çalışmaz mı? Yani adamın kabahati veya kadının kabahati veya kimsenin kabahati olmadan, sırf karakter uyuşmazlığından... bu şartlarda bile...

DINA *(Hayretle dayısının sözünü keser.)* Ne yani, dayı, ana-kız uyuşmazlığından mı bahsediyorsun?

LAUDISI Niye ana-kız diyorsun?

AMALIA Çünkü öteki ikisi arasında bir sorun yok. Adamla kayınvalidesi hep birlikte!

DINA Kayınvalide ile damat. İşte herkesi şaşırtan da bu.

AMALIA Adam her akşam geliyor. Kayınvalidesini yalnız bırakmamak, onunla arkadaşlık etmek

DINA Bazen gündüz de geliyor. Hatta iki defa geldiği bile oluyor.

LAUDISI Yani şimdi siz bu ikisinin sevgili olmasından mı şüpheleniyorsunuz? Kayınvalide ile damadın?

DINA Olur mu canım, zavallı yaşlı bir kadın o.

AMALIA İyi de adam karısını getirmiyor. Annesini görmesi için karısını daha hiç buraya getirmedi.

LAUDISI Belki zavallı kadın hasta. Belki de evden çıkamıyor...

DINA Yo, yo! Anne kızı

AMALIA Gidiyor, evet! Ama tabii ama sadece uzaktan görebiliyor. Ortada herkesin bildiği bir gerçek var: Zavallı kadının kızının yanına çıkması yasak

DINA Kadın kızına ancak avludan seslenebiliyor.

AMALIA Avludan! Duydun, değil mi?

DINA Kız üstü kapalı balkonun camından bakıyor ve ancak öyle konuşuyorlar. Zavallı kızcağız! Taa uzaklarda cennetteymiş gibi.

Zavallı yaşlı kadın da avluya giriyor. Yukarıdaki zili çalmak için sepetin ipini çekiyor. Kız zil sesini duyunca cama çıkıyor. Anne kuyunun dibinde konuşabilmek için boynunu uzatıp duruyor. Hayal etmesi bile zor. Zaten kızını doğru dürüst göremez, çünkü tepeden gelen ışık gözünü kamaştırır.

(Kapı çalınır. Kâhya girer.)

KÂHYA Affedersiniz.

AMALIA Kim geldi?

KÂHYA Bay ve Bayan Sirelli. Yanlarında bir hanımefendi ile.

AMALIA İçeri buyur et.

(Kahya eğilerek selam verir, çıkar.)

Sahne 2

Bay ve Bayan Sirelli, Bayan Cini ve öncekiler.

AMALIA *(Bayan Sirelli'ye)* Sizi görmek ne güzel!

BAYAN SIRELLI *(Toplu, neşeli, hâlâ genç, üstünde o bölgenin yerel giysileri, biraz abartılı giyinmiş ama şık. Bastırılmış bir merakla konuşmaktadır. Kocasına karşı kaba-*

dır.) Sizinle çok tanışmak isteyen arkadaşım Cini'yi de beraberimde getirme cür'etinde bulundum.

AMALIA Kendileriyle tanışmak benim için bir zevk. Lütfen oturun. *(Tanıştırır.)* Kızım Dina, kardeşim Lamberto Laudisi.

SIRELLI *(Neredeyse tamamen kel, 40 yaşlarında, şişman, saçı briyantinli, şık bir erkek olduğu iddiasında, ayağında aşırı parlatılmış ve yürürken gıcırdayan ayakkabılar, ev-sahiplerini selamlar.)* Bayan Agazzi, genç bayan Agazzi.

(Laudisi'nin elini sıkar.)

BAYAN SIRELLI Ah Bayan Agazzi, susamış bir insanın çeşmeye koşması gibi koştuk buraya. Sizden bilgi almak için. Karşınızda bir şeyler öğrenmek için yanıp tutuşan iki zavallı kadın var.

AMALIA Ne konuda, sayın hanımefendiler?

BAYAN SIRELLI Canım, şu sefil adam hakkında... yani Valilikteki yeni kâtip. Şehirde ondan bahsetmeyen yok.

BAYAN CINI *(Yaşlı, aptal bir kadındır; son derece kötüdür ama bu kötülüğünü saflıkla örtmeye çalışmaktadır.)* Bütün kadınlar, hepimiz öyle merak ediyorduk ki artık sabrımız taştı...

AMALIA İnanın, Bayan Cini, biz de onun hakkında herkesin bildiğinden fazlasını bilmiyoruz.

SIRELLI *(Karısına, zafer kazanmış gibi)* Sana demedim mi? Ben ne kadar biliyorsam onlar da o kadar biliyor. Belki daha bile az! *(Sonra ötekilere döner.)* Mesela, bu zavallı kadın kızını evinde ziyaret edemiyor. Peki neden? Gerçek nedeni biliyor musunuz?

AMALIA Ben de kardeşimle tam bunu konuşuyordum.

LAUDISI Bence siz hepiniz delirmişsiniz!

DINA *(Dayısını dikkate almasınlar diye çabucak)* Çünkü damadı izin vermiyormuş.

BAYAN CINI *(Üzgün)* Bu kadarla da kalmıyor, Bayan Agazzi!

BAYAN SIRELLI *(Derhal konuşur)* Bu kadarla da kalmıyor! Adam daha da fazlasını yapıyor!

SIRELLI *(İlgi çekmek için bir el hareketiyle)* Bomba haber! Demin öğrendik. *(Neredeyse heceler)* Adam kadını kilit altında tutuyor!

AMALIA Kayınvalidesini mi?

SIRELLI Hayır, karısını!

BAYAN SIRELLI Karısını! Karısını!

BAYAN CINI *(Üzgün)* Eve kilitlemiş!

DINA Duydun mu, dayı? Sen bir de kalkmış... Onun davranışlarına mazeret...

SIRELLI *(Hayretle)* Ne yani, siz bu canavarın davranışlarına mazeret bulmaya mı çalışıyorsunuz?

LAUDISI Mazeret aradığım yok. Sadece sizin merakınızı anlamıyorum. Bayanlardan özür dilerim –evet, sizin bu merakınıza tahammülüm yok... çünkü bu anlamsız bir merak.

SIRELLI Anlamsız mı?

LAUDISI Anlamsız... evet. Anlamsız, hanımefendiler!

BAYAN CINI Yani sizce gerçeği öğrenmek istememiz anlamsız mı?

LAUDISI Hangi gerçekten bahsediyorsunuz? Rica ederim, başka insanlarla ilgili neyi ne kadar bilebiliriz ki? Kimdir onlar... Nasıl insanlardır... Ne yaparlar, neden yaparlar...

BAYAN SIRELLI Araştırarak, bilgi toplayarak tabii...

LAUDISI Bu konuda şehirde rakipsiz tek bir hanım varsa o da sizsiniz, Bayan Sirelli. Çünkü Bay Sirelli gibi olup biten her şeyden haberdar bir eşiniz var.

SIRELLI *(Kesmeye çalışır)* Affedersiniz... bir dakika.

BAYAN SIRELLI Yo, dinle, canım. *(Amalia'ya hitaben konu-*

şur) Gerçek şu, Bayan Agazzi: Eşim daima her şeyi bildiğini söyler, ama ben hiçbir zaman hiçbir şeyi bilmem.

SIRELLI Tabiatiyle! Söylediğim hiçbir şey onu tatmin etmez. Sürekli şüphe içindedir. Acaba söylediklerim doğru mu, değil mi? Aslında prensip olarak benim her lafımın tam aksine inanır.

BAYAN SIRELLI *(Kocasına)* Hadi şimdi söyletme! Bana bazan öyle hikâyeler anlatıyorsun ki!..

LAUDISI *(Yüksek sesle güler.)* Ha ha ha! İzninizle kocanıza cevap vermek istiyorum, Bayan Sirelli. Bakın, beyefendi, siz doğal olarak gördüklerinizi kendi gördüğünüz gibi anlatıyorsunuz. Bu durumda eşinizden ona anlattıklarınızla tatmin olmasını nasıl bekleyebilirsiniz?

BAYAN SIRELLI Hem anlattıklarının o şekilde olması imkânsız.

LAUDISI Şimdi de izninizle sizin yanıldığınızı belirtmek istiyorum. Bayan Sirelli emin olun eşiniz için her şey tamamen size anlattığı gibi olmuştur.

SIRELLI Gerçekten oldukları gibi.

BAYAN SIRELLI Hiç de değil. Sen sürekli yanılıyorsun!

SIRELLI Hayır. Yanılan sensin. Şunu iyi bil "Ben hiç yanılmam."

LAUDISI Çok rica ederim, Ortada yanılma filan yok. Devam edebilir miyim? Size ispat edeceğim. *(Kalkar odanın ortasında durur.)* İkiniz de beni görüyorsunuz, değil mi?

SIRELLI Tabii görüyorum!

LAUDISI Yo, dostum, acele etme. Bir de buraya gel, gel.

SIRELLI *(Laudisi'ye şaşırmış, biraz kafası karışmış gülümseyerek bakar. Anlamadığı bir şakaya âlet olmak istemez.)* Neden?

BAYAN SIRELLI *(Sesi sinirli kocasını Laudisi'nin dediğini yapmaya zorlayarak konuşur)* Gitsene !

LAUDISI (Kendine doğru tereddüt ederek gelen Sirelli'ye) Beni görüyorsunuz, değil mi? Şimdi bana bir kere daha bakın. Şimdi de dokunun.

BAYAN SIRELLI *(Dokunmakta tereddüt eden kocasına)* Hadi dokunsana!

LAUDISI (Bir elini Laudisi'nin omzuna hafifçe dokunmak için kaldıran Sirelli'ye) Güze, bravo! Beni gördüğünüzden nasıl eminseniz dokunduğunuzdan da aynen öyle eminsiniz, değil mi?

SIRELLI Evet diyebilirim.

LAUDISI Tabii kendi duyularınızdan şüphelenemezsiniz! Şimdi yerinize dönün.

BAYAN SIRELLI *(Hâlâ aptal gibi Laudisi'nin önünde duran kocasına)* Orada öyle gözlerini kırpıştırarak durmana gerek yok. Otur yerine.

LAUDISI *(Sirelli hayretle geri dönüp yerine oturduktan sonra Bayan Sirelli'ye)* Şimdi eğer sakıncası yoksa acaba siz gelebilir misiniz? Bayan Sirelli? *(Birden, Bayan Sirelli gelmeden)* Yo durun, ben geleyim. *(Bayan Sirelli'nin önüne gelip bir dizi üstüne çöker.)* Beni görüyorsunuz, değil mi? Şimdi elinizi kaldırıp bana dokunun. *(Bayan Sirelli elini oturduğu yerden kalkmadan Laudisi'nin omuzuna koyarken Laudisi kadının elini öpmek için uzanır ve şöyle der.)* Sevgili zarif el!

SIRELLI Durun, bir dakika!

LAUDISI Ona aldırmayın! Evet, bayan, siz de beni gördüğünüzden nasıl eminseniz bana dokunduğunuzdan da aynen öyle eminsiniz, değil mi? Kendi duyularınızdan şüphelenemezsiniz. Ama Tanrı aşkına, kocanıza veya ablama veya yeğenime veya Bayan...

BAYAN CINI *(Hatırlatarak)* Cini.

LAUDISI Evet, Bayan Cini'ye beni nasıl gördüğünüzü söylemeyin. Çünkü bunu yaparsanız dördü de size yanıl-

dığınızı söyleyecektir. Aslında siz yanılmıyorsunuz. Sizin için ben aynen sizin gördüğünüz gibiyim. –Ama, sevgili bayan, bu benim aynı zamanda kocanız, ablam, yeğenim ve Bayan ..

BAYAN CINI *(Hatırlatır)* Cin

LAUDISI Evet, Bayan Cini'nin yanıldığı anlamına gelmiyor. Ben aynı zamanda onların gördüğü gibi

BAYAN SIRELLI Peki nasıl oluyor da siz böyle değişebiliyorsunuz?

LAUDISI Tabii değişiyorum, Bayan Sirelli. Siz değişmiyor musunuz?

BAYAN SIRELLI *(Aceleyle)* Yo yo hayır! Sizi temin ederim ben kendi gözümde hiç değişmem.

LAUDISI İnanın bana, ben de kendi gözümde değişmem. Pekâlâ ben de size, "Beni benim gördüğüm gibi görmüyorsunuz, yanılıyorsunuz," diyebilirim. Ama bu varsayım tıpkı sizin varsayımınız gibi olur.

SIRELLI Affedersiniz ama bu laf salatası ile neyi ispatlamaya çalışıyorsunuz?

LAUDISI Yani şimdi ben hiçbir şey ispatlayamadım mı? Aman Tanrım, siz gayet ciddi ve kararlı öteki insanların kim olduklarını ve hayatlarını öğrenmeye çalışıyorsunuz –sadece tek gerçek varmış gibi.

BAYAN SIRELLI Demek sizce gerçeği öğrenmek imkânsız.

BAYAN CINI Yani görüp dokunduğumuz şeylere de inanamayacaksak!..

LAUDISI Tabii ki inanacaksınız, Bayan Cini, ama benim demek istediğim, öteki insanların görüp dokunduklarına da saygı göstereceksiniz; sizin görüp dokunduğunuzun zıddı bile olsa.

BAYAN SIRELLI Beni dinleyin. Bunu burada keselim. Sizinle daha fazla konuşamam. Delirmek istemiyorum.

LAUDISI Evet, haklısınız, bu kadar yeter. Siz Bayan Frola ve

damadı Bay Ponza hakkında konuşmaya devam edin. Artık size karışacak değilim.

AMALIA Tanrı'ya şükür. Ayrıca, sevgili Lamberto, sen başka odaya geçsen daha iyi olmaz mı?

DINA Evet, dayı, siz gidin, lütfen gidin.

LAUDISI Olmaz, neden gidecekmişim? Sizin konuşmanızı dinlemek hoşuma gidiyor. Hiç ses çıkarmam. En fazla için için gülerim. Tabii eğer dayanamayıp sesli gülersem artık beni affedersiniz.

BAYAN SIRELLI Biz de buraya gelirken bir şeyler öğreneceğimizi sanıyorduk. Neyse, Bayan Agazzi, kocanız şu Bay Ponza'dan daha yüksek mevkide değil mi?

AMALIA İş başka, ev başka.

BAYAN SIRELLI Evet, haklısınız. Peki siz yan dairenizde kalan kayınvalideyi görmeye gitmediniz mi?

DINA Tabii gittik! Hem de iki defa, Bayan Sirelli.

BAYAN CINI *(Şaşırır sonra kararlı ve aç gözlü bir tavırla)* Ee demek onunla konuştunuz!

AMALIA Hayır, bizi kabul etmedi, Bayan Cini.

SIRELLI-BAYAN SIRELLI-BAYAN CINI *(Birlikte)* Yoo olamaz! Şu işe bakın!

DINA Bu sabah yine...

AMALIA İlk gidişimizde kapı önünde 15 dakikadan fazla bekledik. Kimse gelip kapıyı bile açmadı. Ziyaret ettiğimize dair kart bile bırakamadık. Bugün yine denedik...

DINA *(Korku belirten bir hareketle)* O adam kapıyı açtı!

BAYAN SIRELLI O ne surat öyle! Gerçekten çok şeytanî bir suratı var. Zaten o suratla bütün şehri üzdü. Sonra öyle hep siyahlar giymesine ne buyurulur? Zaten üçü de siyah giyiyor. Karısı da, yani kadının kızı da. Öyle değil mi?

SIRELLI *(İğrenerek)* Ama kimse kızını görmüş değil! Sana bin kere söyledim: Onun da siyah giydiği sadece farz

ediliyor, hepsi bu. Bu insanlar Abruzzi'deki Marsica denen küçücük bir yerden...

AMALIA Orası tamamen yok olmuş!

SIRELLI Son depremle haritadan silinmiş. Yerle bir olmuş.

DINA Bütün akrabaları ölmüş diyorlar.

BAYAN CINI *(Biraz önce başlanan konuya iştahla dönerek)* Eee?.. Kapıyı açtı, peki sonra?

AMALIA Birden onu öyle o suratla karşımda görünce konuşamadım. Dilim tutuldu. Bin bir güçlükle kayınvalidesini ziyarete geldiğimizi belirttim. Adam ağzını açıp tek laf söylemedi. Teşekkür bile etmedi.

DINA Ama eğilip selam verdi.

AMALIA Hafifçe eğildi... Şöyle başıyla.

DINA Daha çok gözleriyle denebilir. Gözleri de zaten insan gözü gibi değil, daha çok vahşi bir hayvanın gözlerine benziyor.

BAYAN CINI *(Üstteki tavrıyla)* Sonra ne oldu? Size bir şey söyledi mi?

DINA Epey utandı...

AMALIA Epey de şaşırdı. Ve kayınvalidesinin müsait olmadığını söyledi... İlgimizden dolayı teşekkür etti... Sonra da kapı eşiğinde öylece durup gitmemizi bekledi.

DINA Ne korkunç!

SIRELLI Hödüğün teki. Terbiyesiz. Bence her şey onun başının altından çıkıyor. Bundan emin olabiliriz. Belki kayınvalidesini de eve kilitlemiştir.

BAYAN SIRELLI Ne cesaret ama! Hem de karşısındaki hanım amirlerinden birinin karısı!

AMALIA İşte bundan sonra kocam gerçekten kızdı. Bu davranışını saygısızlık olarak nitelendirdi ve içini boşaltıp biraz rahatlamak için Valiye gitti.

DINA Aa bakın kim geldi! Babam.

Sahne 3

(İl Genel Meclisi üyesi Agazzi ve öncekiler)

AGAZZI *(50 yaşlarında, kızıl saçı biraz dağınık, sakallı, altın çerçeveli gözlüklü, aksi ve çevresine emir veren bir adam)* Oo, Sirelli! *(Kanepeye yaklaşır, eğilip selam verir ve Bayan Sirelli'nin elini alır.)* Bayan Sirelli.

AMALIA *(Kocasını Bayan Cini ile tanıştırır.)* Kocam, Bayan Cini.

AGAZZI *(Yine eğilerek selam verir ve Bayan Cini'nin elini alır.)* Ne büyük şeref! *(Sonra karısı ve kızına gayet ciddi)* Bilmenizi istediğim bir şey var: Bir iki dakika sonra Bayan Frola buraya geliyor.

BAYAN SIRELLI *(Heyecanla el çırpar)* Aa buraya mı? Buraya mı geliyor?

AGAZZI Tabii gelecek. Evime ve bu evdeki hanımlara yapılan saygısızlığa asla tahammül edemem!

SIRELLI Evet, biz de tam bundan bahsediyorduk.

BAYAN SIRELLI Bu fırsatı kullanmakla çok iyi etti

AGAZZI Bu beyle ilgili söylentiler hakkında Valiyi bilgilendirmek istedim. Şüphesiz, söylentiler doğru.

SIRELLI Çok iyi ettiniz!

BAYAN CINI Akla hayale gelmeyecek şeyler söyleniyor

AMALIA Tam anlamıyla vahşi bir adam. Ayrıca kadınların ikisini de kilit altında tuttuğunu biliyor muydun?

DINA Yok anne, kayınvalidesini eve kilitlediğinden emin değiliz daha.

BAYAN SIRELLI Ama karısını kilitlediğinden eminiz.

SIRELLI Vali ne dedi?

AGAZZI Şey... Ne desem... Şoke oldu.

SIRELLI Güzel.

AGAZZI Tabii o da bazı şeyler duymuş ama... Neyse, Vali Bey de meselenin açığa kavuşmasını istiyor. Elimize geçen bu fırsattan yararlanmamız gerektiği kanısında.

LAUDISI *(Sesli güler)* Ha ha ha ha!

AMALIA Sanki şu anda tek ihtiyacımız senin gülmen!

AGAZZI Niye gülüyor?

BAYAN SIRELLI Çünkü gerçeği öğrenmenin imkânsız olduğu kanısında.

Sahne 4

Kâhya, öncekiler, sonra Bayan Frola.

KÂHYA *(Eşikte belirip duyurur.)* Affedersiniz, Bayan Frola geldi.

SIRELLI Aa, demek geldi!

AGAZZI Şimdi, sevgili Lamberto, göreceğiz bakalım, gerçeği öğrenmek mümkün mü, değil mi.

BAYAN SIRELLI Güzel! Ay, gerçekten mutluyum.

AMALIA *(Kalkar)* İçeri buyur edelim mi?

AGAZZI Lütfen sen otur. Bekle kendi gelsin. Herkes otursun. Oturuyor olmalıyız. *(Kâhya'ya)* İçeri al.

(Kâhya çıkar. Kısa bir süre sonra Bayan Frola girer. Herkes ayağa kalkar. Bayan Frola ufak tefek, derli toplu, yaşlı, gözlerinde derin bir üzüntü olan ama bunu sürekli tebessümle yumuşatan mütevazı bir kadındır. Amalia yanına gider ve elini uzatır.)

AMALIA Lütfen içeri buyurun, Bayan Frola. *(Elini tutarak onu ötekilerle tanıştırır.)* Yakın arkadaşım Bayan Sirelli. Bayan Cini. Kocam. Bay Sirelli. Kızım Dina. Ağabeyim Lamberto Laudisi... Lütfen oturun, Bayan Frola.

BAYAN FROLA Şu ana kadar görevlerimi yerine getiremediğim için çok özür dilerim. Bayan Agazzi, şeref verip

kızınızla birlikte beni ziyarete geldiniz. Hem de ilk ziyareti benim yapmam gerekirken.

AMALIA İlahi Bayan Frola, komşular arasında sıranın lafı mı olur? Özellikle sizin durumunuzda. Çünkü siz yalnızsınız ve bu şehirde yabancısınız. Pekâlâ bir şeye, yardıma ihtiyacınız olabilir.

BAYAN FROLA Teşekkür ederim... Çok naziksiniz...

BAYAN SIRELLI Bu şehirde yalnızsınız, değil mi, Bayan Frola?

BAYAN FROLA Hayır, evli bir kızım var. O da geçenlerde buraya taşındı.

SIRELLI Damadınız Bay Ponza Valilikte kâtip, değil mi?

BAYAN FROLA Evet, öyle. *(Agazzi'ye)* Umarım beni affedersiniz, beyefendi. Tabii damadımı da.

AGAZZI Doğrusu biraz rahatsız olmuştum, Bayan Frola-

BAYAN FROLA *(Keser)* Haklısınız, çok haklısınız. Ama onu affetmelisiniz! İnanın bana, başımıza gelen büyük felaketten sonra hâlâ kendimize gelemedik.

AMALIA Tabii, yaşadığınız çok büyük bir felaket.

BAYAN SIRELLI Akrabalarınızdan kaybettiğiniz oldu mu?

BAYAN FROLA Hepsini, hepsini kaybettik, Bayan Sirelli. Kasabamızdan geriye hiçbir iz kalmadı. Kırların ortasında terk edilmiş bir harabe yığını, o kadar.

SIRELLI Evet, kulağımıza geldi!

BAYAN FROLA Sadece bir kızkardeşim kurtuldu. Onun da evlilik çağında bir kızı var. Zavallı damadım için durum daha da kötü. Annesi, iki ağabeyi, kızkardeşi, iki yeğeni, eniştesi, yengeleri, hepsi öldü.

SIRELLI Tam bir katliam.

BAYAN FROLA Ve bunlar insanın asla atlatamayacağı felaketler! İnanın insan ne yapacağını bilemiyor.

AMALIA Tabiatiyle!

BAYAN SIRELLI Her şey bir anda oluyor. İnsan çıldırabilir.

BAYAN FROLA İnsan başka bir şey düşünemiyor. Tabii istemeden görevlerimizi yerine getirmekte kusur ediyoruz, saygıdeğer beyefendi.

AGAZZI Ah lütfen o konuda daha fazla bir şey söylemeyin, Bayan Frola

AMALIA Zaten biz de bu felaketi ve sizin durumunuzu bildiğimiz için kızımla ziyaretinize gelmiştik.

BAYAN SIRELLI *(Sabırsızlıkla atılarak)* Evet! Sizin yapayalnız olduğunuzu biliyorduk, Bayan Frola. Lütfen cür'etimi mazur görün ama bence böyle bir felaketten kurtulanlar bir arada kalmak, birbirlerine yakın olmak ihtiyacı hissetmezler mi? Nasıl oluyor da kızınızla siz-

BAYAN FROLA *(Konuşmakta zorlanan Bayan S'nin ne demek istediğini gayet iyi anlar, onun daha fazla konuşup utanmaması ve rahatsız olmaması için)* Nasıl oluyor da ben burada yalnız yaşıyorum. Onu merak ediyorsunuz, değil mi?

SIRELLI Evet, aynen öyle. Doğrusu, insana tuhaf geliyor.

BAYAN FROLA *(Üzgün)* Aa, anladım. *(Sonra kendine bir çıkış bulmak için bir hamle yaparcasına)* Ama... Bence bir kızla oğlan evlendiğinde onları baş başa bırakmak lazım; kendi hayatlarını kursunlar diye.

LAUDISI Harika! Son derece makul! Çünkü, elbette, farklı bir hayat tarzı söz konusudur.

BAYAN SIRELLI Affedersiniz ama, Bay Laudisi, insanın annesini yeni hayatından tamamen dışlaması başka bir şey.

LAUDISI Dışlamaktan bahseden kim? Bizim dediğimiz- eğer yanlış anlamadıysam- bir kız evlat evlendikten sonra eskisi kadar annesine bağlı kalamaz, çünkü artık yeni bir hayatı vardır.

BAYAN FROLA *(Derin bir şükranla)* Evet bayım aynen dediğiniz gibi. Teşekkür ederim. Ben de tam bunu söyle-

mek istemiştim.

BAYAN CINI Ama kızınız sık sık sizi ziyarete geliyordur...

BAYAN FROLA *(Rahatsız olur)* Evet....Tabii....birbirimizi görüyoruz şüphesiz.....

SIRELLI *(Çabucak)* İyi ama kızınız evden dışarı çıkmıyor! En azından daha bu güne kadar hiç kimse onu görmüş değil!

BAYAN CINI Belki çocuklarını yalnız bırakamıyordur.

BAYAN FROLA *(Çabucak)* Yo, çocuğu yok daha. Kim bilir belki hiç olmaz. Yedi senedir evli. Evde bir sürü işi var- Ama tabii sebep bu değil. *(Üzgün gülümser yine kendine başka bir çıkış bulmaya çalışır ve...)* Bilirsiniz, biz-biz kadınlar – yani özellikle küçük kasaba kadınları evden çıkmamaya alışkınızdır.

AGAZZI Yani artık birlikte oturmadığınız annenizi görmek için bile çıkmaz mısınız evden?

AMALIA Ama tabii siz kızınızı görmeye gidiyorsunuz.

BAYAN FROLA Aa, tabii! Pek tabii! Hem de günde bir iki defa gidiyorum.

SIRELLI Ya, demek her gün hatta bir iki defa o binanın en üst katına çıkıyorsunuz, öyle mi?

BAYAN FROLA *(Bu sorgulanma işkencesinin acısını gülümseyerek atlatmak çabasıyla perişan)* Yo hayır, tabii ki oraya çıkmıyorum. Çok haklısınız. O kadar merdiven çıkmak benim için çok zor. Kızım avlu tarafındaki pencereden bakıyor, böylece birbirimizi görüp konuşuyoruz.

BAYAN SIRELLI Yani o kadarcık mı? Kızınızı yakından göremiyorsunuz, öyle mi?

DINA *(Annesinin boynuna sarılır.)* Ben bir evlat olarak annemin sırf beni görmek için 90-100 basamak çıkmasını istemezdim. Ama doğrusu onu uzaktan görüp konuşmak ve ona sarılamamak beni mutsuz ederdi.

BAYAN FROLA *(Çok mutsuz ve utanmış)* Haklısınız! Kızım

hakkında yanlış düşünmenizi, onun beni sevip saymadığını zannetmenizi istemem. Sonra onun annesi olarak benim hakkımda da yanlış düşünmenizi istemem. Bir anne yaşlı ve yorgun bile olsa eğer kızını görüp bağrına basmak için 90-100 basamak tırmanması gerekiyorsa bence bunu yapmalı, merdiven engel olmamalı!

BAYAN SIRELLI *(Zafer kazanmışcasına)* Hah, işte! Zaten biz de ortada başka bir sebep olduğunu düşünüyorduk.

AMALIA *(Manalı)* Gördün mü, Lamberto, bir sebep var işte.

SIRELLI *(Çabuk)* Damadınız, değil mi?

BAYAN FROLA Yo, hayır, Tanrı aşkına, sakın onun hakkında kötü bir şey düşünmeyin. Onun ne kadar iyi kalpli, şefkatli bir insan olduğunu bilemezsiniz. Damadım bana karşı son derece düşünceli, kibar ve sevgi doludur. Kızıma olan aşkı, ona gösterdiği özen tartışılamaz. İnanın, kızım için daha iyi bir koca düşünemem bile.

BAYAN SIRELLI Ama... Şimdi bu durumda?

BAYAN CINI O zaman sebep damat değil.

AGAZZI Tabii ki o! En azından bence karısının annesini ziyaretini, veya annenin kızını ziyaretini yasaklaması kabul edilemez. Yani bir anneyle kızının görüşmesini yasaklamak olacak iş mi!

BAYAN FROLA Yasaklamak mı? Yo, hayır, o bizim hiçbir davranışımızı yasaklamış değil. Beyefendi, biz, yani kızım ve ben, kendimiz ona olan saygımızdan kaçınıyoruz bundan.

AGAZZI Affedersiniz ama, niye rahatsız olsun ki? Anlayamıyorum.

BAYAN FROLA Rahatsız olmak değil, beyefendi. Bu çok nazik bir durum- biliyorum, hanımefendiler, anlaması zor, ama inanın bana, size açıklayacağım ve ondan sonra durumu kabul etmenin çok kolay olduğunu göreceksi-

niz. Ama tabii bunu yapmak hem benim hem kızım için büyük fedakârlık.

AGAZZI Bayan Frola, demek bütün bunların en azından tuhaf olduğunu itiraf ediyorsunuz.

SIRELLI Merak uyandıracak bir durum olduğunu da.

AGAZZI Eh, biraz da şüphe uyandırdığını söylemek zorundayım.

BAYAN FROLA Şüphe mi? Kimden? Lütfen damadımdan şüphelendiğinizi söylemeyin, beyefendi.

AGAZZI Yo üzülmeyin, ben sadece şüphe uyandırabileceğini söyledim.

BAYAN FROLA Yo yo! Niye şüphe uyansın ki? Biz mükemmel bir âhenk içinde yaşıyoruz! Kızım da ben de son derece mutluyuz. Daha fazla mutlu olunamaz.

BAYAN SIRELLI Kıskançlık olabilir mi?

BAYAN FROLA Karısını benden, annesinden mi kıskanıyor? Yo hayır, buna kıskançlık diyemeyiz. Gerçi tam da bilemiyorum ama- Bakın, durumu izah edeyim. Damadım kızımı o kadar çok seviyor ki karısının kalbinin sadece kendine ait olmasını istiyor. Ve tabii bunu kendi de itiraf ediyor, zaten mecbur. Evet, bu aşk öyle büyük ki kızımın bana olan sevgisinin bile bana kendi aracılığı ile ulaşmasını istiyor. Evet, bütün olay bu.

AGAZZI Affedersiniz ama bence bu basbayağı zalimlik.

BAYAN FROLA Yo yo, zalimlik değil. Lütfen, beyefendi, zalimlik demeyin. İnanın, başka bir şey. Ne olduğunu açıklayamıyorum... Onun yapısı böyle. Evet. Yo... Belki de... Yo, hayır, aman Tanrım! Belki de hasta! Bir çeşit hastalık denebilir. Sanki aşkı kabına sığamıyor, taşıyor. Ve kızım bu taşan aşk içinde tek başına yaşamalı. Ne bu aşkın dışına çıkmalı ne de kimse ona yaklaşıp bu aşk çemberinin içine girmeli.

DINA Annesi bile mi?

SIRELLI Bana sorarsanız bencilliğin dikâlâsı.

BAYAN FROLA Belki de. Ama bu öyle bir bencillik ki, kendini tamamen karısına adamış. Şimdi ben kalkıp bu aşk çemberini kırmaya çalışsam, yani gidip kızımı yakından görmek istesem o zaman bencillik olur. Çünkü gayet iyi biliyorum ki kızım orada kendine tapılan o dünyada çok mutlu. Eh bir anne de kızı için bundan daha fazlasını isteyemez, değil mi, hanımefendiler?- Zaten birbirimizi görüp konuşuyoruz... *(Güven ve gururla)* Ayrıca gün içinde neler olup bittiğini anlatan notlar yazıyoruz birbirimize. Sonra da avludaki sepetle gönderiyoruz. –Bana bu kadarı yeter. Hem artık alıştım. Üzülmüyorum.

AMALIA Eh, ikiniz de bu durumdan memnunsanız mesele yok.

BAYAN FROLA *(Kalkar)* A evet! Size söyledim. Damadım çok iyi bir insandır. İnanın bana, daha iyisi olamaz. –Hepimizin hataları vardır. Birbirimizi anlamak zorundayız. *(Ayrılmak üzere Bayan Agazzi'den başlar.)* Bayan Agazzi. *(Sonra Bayan Sirelli ve Bayan Cini, daha sonra Dina'ya veda eder. Daha sonra da Agazzi'ye hitaben)* Umarım beni affettiniz...

AGAZZI Aman, Bayan Frola, lafı mı olur! Ziyaretiniz için müteşekkiriz.

BAYAN FROLA *(Başıyla Sirelli ile Laudisi'yi selamlar, Amalia'ya hitaben)* Yo, lütfen... Lütfen zahmet etmeyin, Bayan Agazzi... Rahatsız olmayın.

AMALIA A hiç öyle şey olur mu, Bayan Frola? Vazifem. *(Bayan Frola Amalia refakatinde çıkar. Amalia hemen geri döner.)*

SIRELLI Ee, ne diyorsunuz? Bu açıklama sizi tatmin etti mi?

AGAZZI Ne açıklaması! Kimse hâlâ esrarengiz hakikati bilmiyor.

BAYAN SIRELLI Zavallı kadın! Ne de olsa ana. Kim bilir ne acı çekiyordur!

DINA Eminim kızı da öyle.

(Bir an.)

BAYAN CINI *(Daha önce gözyaşlarını göstermemek için odanın bir köşesine giden Bayan Cini tiz bir sesle konuşur.)* Sesinde gözyaşları gizliydi.

AMALIA Evet! Yüz basamak merdiven bana vız gelir derken kızına sarılmaya can atıyordu!

LAUDISI Bence bütün anlattıkları damadını korumak, ondan şüphe duyulmasını önlemek içindi.

BAYAN SIRELLI Ne demek istiyorsunuz? Damadına mazeret uydurmaya çalıştı durdu!

SIRELLI Ne için mazeret?! Damadının şiddeti için mi? Barbarlığı için mi?

Sahne 5

Kâhya, öncekiler, sonra Bay Ponza.

KÂHYA *(Eşikte belirir)* Beyefendi, Bay Ponza geldi. Sizin kendisini kabul etmenizi istiyor.

BAYAN SIRELLI Aa, o geldi! Damat!

(Genel bir hayret, merak, hatta alarm havası eser.)

AGAZZI Kabul etmek mi?

KÂHYA Evet, efendim. Aynen öyle söyledi.

BAYAN SIRELLI Tanrı aşkına, kabul edin, beyefendi! Biraz korkuyorum. Ama yine de merak ediyorum, yakından görmek istiyorum canavarı!

AMALIA Ne isteyebilir ki?

AGAZZI Öğreniriz. Herkes otursun. Oturuyor olmalıyız. *(Kâhya'ya)* İçeri al.

(Kâhya eğilerek selam verir ve çıkar. Hemen ardından

Bay Ponza girer. Esmer, tıknaz, epey vahşi bakışlı, siyahlar giymiş, gür siyah saçlı, dar alınlı, gür siyah bıyıklı bir adamdır. Ellerini sımsıkı yumruk yapmıştır. Konuşurken zorlanır. Konuşmasında sanki bastırılmış bir şiddet vardır. Zaman zaman yüzündeki teri kenarları siyah bir mendille silmektedir. Konuşurken sert ve kasvetli gözlerini bir yere dikip bakmaktadır.)

AGAZZI İçeri buyurun, Bay Ponza. *(Bay Poza'yı takdim eder.)* Yeni kâtip Bay Ponza: Karım-Bayan Sirelli-Bayan Cini-kızım-Bay Sirelli-kayınbiraderim Laudisi. Oturun, lütfen.

BAY PONZA Teşekkür ederim. Sadece bir dakikanızı alıp gideceğim.

AGAZZI Benimle baş başa konuşmak ister misiniz?

BAY PONZA Hayır... Söylemek istediklerimi herkes duyabilir. Aslında benim açımdan bu görev icabı yapılan bir açıklama.

AGAZZI Kayınvalidenizin ziyaretiyle mi ilgili? Öyle ise buna hiç gerek yok, çünkü-

BAY PONZA Onunla ilgili değil, beyefendi. Size söylemek istediğim şey şu. Eğer ben baskı yapmasaydım kayınvalidem Bayan Frola buraya taşınır taşınmaz sizi ziyaret edecekti. Yani saygıdeğer eşiniz ve kızınız çok kibar bir şekilde kendisini ziyaret etme lütfunda bulunmadan önce bu ziyaret gerçekleşecekti. Ama ben elimden geleni yaparak kendisine engel oldum. Çünkü ne başkalarının onu ziyaretine ne de onun başkalarını ziyaretine izin verebiliyorum.

AGAZZI *(Epey içerleyerek)* Neden ama, Tanrı aşkına söyleyin, neden?

BAY PONZA *(Üzüntüsü gittikçe artar. Aslında kendisini kontrole çalışmaktadır.)* Kayınvalidem size kızından bahsetmiş olmalı. Kendisinin bize gelmesini ve kızını gör-

mesini yasaklamış olduğumu söylemiş olmalı.

AMALIA Hayır. Sizden büyük bir saygı ve sevgiyle bahsetti!

DINA Sizin hakkınızda hep iyi şeyler söyledi.

AGAZZI Bize yukarı çıkıp kızını yakından görmemesinin sebebinin sizin duygularınıza olan saygısı olduğunu söyledi. Açıkçası biz bunu pek anlamış değiliz.

BAYAN SIRELLI Doğrusu ne düşündüğümüzü söylemek zorunda kalsak...

AGAZZI Evet, biz bunun zalimlik olduğu kanısındayız. Kesinlikle. Tam anlamıyla zulüm.

BAY PONZA Beyefendi, zaten ben de bu konuyu aydınlatmak için geldim. Evet, zavallı kadının hali içler acısı. Ama ya benim halim? Benimki daha da kötü. Değil mi ki sizden özür dilemek ve bir açıklama yapmak zorundayım. Zaten bu mecburiyet benim başıma gelen ve kimselere söyleyemediğim bir talihsizliği gün ışığına çıkarmaya zorluyor... *(Bir an herkese bakmak için durur. Sonra söyleyeceklerini yavaş yavaş ve özenle söyler.)* Bayan Frola deli.

HEPSİ *(Şaşırırlar)* Deli mi?

BAY PONZA Dört yıldır.

BAYAN SIRELLI *(Çığlık atarcasına)* Aman Tanrım, hiç de öyle görünmüyor!

AGAZZI *(Şaşkın)* Deli demekle ne kastediyorsunuz?

BAY PONZA Öyle görünmüyor ama deli. Kızıyla görüşmesine izin vermediğim inancı da delilikten. *(Aşırı, adeta vahşi bir rahatsızlık ve sinirle)* Zaten hangi kız? Kızı dört yıl önce öldü.

HEPSİ *(Şaşkın)* Öldü mü? Aa, nasıl yani? Aaa!

BAY PONZA Dört yıl önce öldü. İşte kadıncağız zaten bu yüzden çıldırdı.

SIRELLI Peki o hanım, yani sizinle yaşayan kadın kim?

BAY PONZA İkinci karım. Kendisiyle iki yıl önce evlendim.

AMALIA Ve Bayan Frola onu kendi kızı sanıyor, öyle mi?

BAY PONZA Bir bakıma şanslı denebilir. Çünkü bir gün beni ikinci karımla yolda yürürken gördü. O günlerde, başında nöbetçi, bir klinikte kalıyordu. Pencereden bakarken görmüş. Birden kızının ölmediğini, yanımdaki kadının kızı olduğunu zannetmiş. Bu inanç onu rahatlatmış. O gün kadıncağızın yüzü gülmeye başlamış. Daha önce aşırı mutsuzluk şeklinde kendini gösteren delilik sonra aşırı mutluluğa, ardından da sakinliğe dönüştü. Kızının ölmediğine inanmakta ısrar ediyor.Ben de onun mutluluğunu bozmamak için bu oyuna katılıyorum. İşte o yüzden kendisini kimseyle görüştürmüyorum ve karıma da yaklaştırmıyorum. Bir bakıma kayınvalidem iyileşti. Normal bir insan gibi konuşuyor, deli olduğu anlaşılmıyor.

AMALIA Hem de hiç anlaşılmıyor! Hiç!

BAYAN SIRELLI Evet, hayatından gayet memnun olduğunu açık açık söyledi.

BAY PONZA Herkese öyle söylüyor. Gayet samimi. Bana çok şefkatli ve müteşekkir. Çünkü büyük bir fedakârlıkla onun inanmak istediği şeye inanmasına yardım ediyorum. İki eve birden bakıyorum. Zavallı karımı onun kızı gibi davranması için zorluyorum. O da sırf iyilik olsun, kadıncağızın inancı yıkılıp mutsuz olmasın diye rol yapıyor. Cama çıkıyor, onunla konuşuyor, mektup yazıyor. Ama iyilik ve görev bir noktaya kadar. Evet, efendim, karımla paylaştığım eve gelip bizimle oturmasına izin veremem. Zavallı karım korkudan ölüyor –"Ya yukarı çıkıp kapıyı çalarsa?!" diye. Eve mahkûm. Dışarı adım atamıyor. Sokakta bir yerde görüp "Ah kızım!" diye sarılmasından korkuyor. Gerçi kadıncağız sakin, çok yumuşak tabiatlı, ama karımın korkması da çok

normal. Ne de olsa kadın deli.

AMALIA *(Korku ve merhametle)* Tabii korkar. Zavallı kadın! Bir düşünsenize!

BAYAN SIRELLI *(Kocası ile Bayan Cini'ye)* Duydunuz mu? Kendisi evde kilit altında kalmak istiyormuş!

BAY PONZA *(Lafı uzatmamak için)* Beyefendi, takdir edersiniz ki mecbur kalmasam eski kayınvalidemin sizi ziyaretine izin vermezdim.

AGAZZI Anlıyorum, sizi çok iyi anlıyorum. Bence her şey aydınlığa kavuştu.

BAY PONZA Benim gibi başına böyle bir talihsizlik gelmiş bir insan tabii ki herkesten uzak yaşamak zorunda. Kayınvalidemin buraya gelmesine izin verdiğim için kendim de gelip sizleri rahatsız etmek ve her şeyi anlatmak zorunda kaldım. Bunu işim icabı görev kabul ettim, çünkü resmî dairede çalışan bir memurun canavar zannedilmesi doğru olmaz. Benim davranışım kıskançlık ve zalimlikten değil. Ben zavallı bir annenin kızını görmesini engellemiyorum. *(Kalkar.)* İzninizle, beyefendi. *(Eğilir, selam verir, sonra başıyla Sirelli ile Laudisi'yi selamlar.)* Baylar. *(Ana kapıdan çıkar.)*

AMALIA *(Dili tutulmuş gibi)* A aa... Demek deliymiş!

BAYAN SIRELLI Zavallı kadın! Deli!

DINA Her şey anlaşıldı. Kadın kendini gelinin annesi sanıyor ama gelin kızı değil! *(Elleriyle dehşet içinde suratını kapatır.)* Aman Tanrım!

BAYAN CINI Kimin aklına gelirdi ki?

AGAZZI Evet... Ama öte yandan... Kadının konuşması da –

LAUDISI Zaten anlamış mıydınız?

AGAZZI Hayır... Ama şurası kesin ki kadın hikâyesini doğru dürüst anlatamadı.

BAYAN SIRELLI Pek tabii. Zavallı kadının aklı başında değil.

SIRELLI Ama öte yandan deli bir kadının bir olayı bu kadar mantıklı izah etmesi biraz tuhaf değil mi? Damadının kızını görmesini engelleme sebebini ne güzel açıkladı! Adamı haklı göstermeye çalıştı, onun için bulduğu mazeret gayet anlamlı...

AGAZZI E tamam işte, bu da onun deli olduğunun ispatı. Damadının davranışlarını haklı göstermeye çalışması ama bir tane bile sağlam mazeret bulamaması deli olduğunu gösterir.

AMALIA Evet, aslında sürekli kendisiyle çelişkiye düşüyordu.

AGAZZI *(Sirelli'ye)* Zaten deli olmasa kızını sadece camdan görmeyi kabu eder mi? Sonra bu korkunç durumu açıklamak için bulduğu sebep de pek tuhaf. Damadının kızına duyduğu sağlıksız aşk ve kendisinin bu aşka duyduğu saygı.

SIRELLI Hah, buldum! Asıl tuhaf olan şu: Deli olmasına rağmen nasıl olur da bu durumu kabullenip her şeye boyun eğer? Tuhaf, bana çok tuhaf geliyor! *(Laudisi'ye)* Siz ne dersiniz?

LAUDISI Ben mi? Hi bir şey!

Sahne 6

Kâhya, öncekiler, sonra Bayan Frola.

KÂHYA *(Kapıyı vurur, eşikte belirir, tedirgin)* Affedersiniz efendim, yine Bayan Frola geldi.

AMALIA *(Paniğe kapılır)* Aman Tanrım burda mı? Artık ondan kurtulamayacak mıyız?

BAYAN SIRELLI E tabii! Deli olduğuna göre!

BAYAN CINI Aman tanrım! Aman Tanrım! Şimdi yine neler

söyleyecek acaba? Çok merak ediyorum!

SIRELLI Ben de çok merak ediyorum! Deli olduğuna hiç inanmış değilim.

DINA Hadi anne! Korkacak bir şey yok. Kadın gayet sakin!

AGAZZI Tabii onu içeri buyur edeceğiz. Bakalım ne söylemek istiyor.

Hadise çıkarırsa gerekeni yaparız. Oturun. Oturuyor olmalıyız. *(Kâhyaya hitaben)* İçeri al.

(Kâhya çıkar.)

AMALIA Lütfen bana yardım edin! Hepinize yalvarırım. Artık ona ne diyeceğimi bilemiyorum.

(Bayan Frola tekrar girer. Amalia korkarak kalkıp yanına gider. Ötekiler alarm vaziyetinde bakarlar.)

BAYAN FROLA Girebilir miyim?

AMALIA Tabii buyurun girin, Bayan Frola. Gördüğünüz gibi dostlarımız hâlâ burada...

BAYAN FROLA *(Hüzünlü bir tatlılıkla gülümseyerek)* Ve hepiniz -tabii siz de iyi kalpli hanımefendi- bana yani karşınızdaki zavallı deli kadına bakıyorsunuz. Öyle değil mi?

AMALIA Bayan Frola, siz neler söylüyorsunuz?

BAYAN FROLA *(Derin bir üzüntüyle)* Beni ilk ziyarete geldiğinizde size kaba davranıp içeri almadığımda durum çok daha iyiydi! Tekrar gelip beni sizi ziyarete mecbur edeceğiniz aklıma bile gelmemişti. Tabii bu ziyaretin talihsiz sonuçları da.

AMALIA Ama inanın biz sizi gördüğümüz için mutluyuz.

SIRELLI Bayan Frola üzgün. Sebebini bilmiyoruz. Fırsat verelim açıklasın.

BAYAN FROLA Demin buradan çıkan damadımdı, değil mi?

AGAZZI A evet! Ama şey için gelmişti...şey... işle ilgili bir konuyu konuşmak için.

BAYAN FROLA *(İncinir, endişeli)* Yo, hayır, bu inanılması zor yalanı beni sakinleştirmek için söylüyorsunuz.

AGAZZI Hayır, Bayan Frola, emin olun gerçeği söylüyorum. Rahat olun.

BAYAN FROLA *(Aynı duygularla)* Bari konuşurken sakin miydi?

AGAZZI Evet evet, çok sakindi, değil mi?

(Herkes aynı kanıda olduğunu ve onayladığını belirten ifadeler kullanır.)

BAYAN FROLA Aman Tanrım, hanımefendiler, beyefendiler, siz beni inandırmaya çalışıyorsunuz, ben de sizi!

BAYAN SIRELLI Hangi konuda, Bayan Frola? Bakın, biz size...

AGAZZI Dedim ya, iş konuşmak için gelmiş...

BAYAN FROLA Ama bana nasıl baktığınızı görüyorum. Lütfen biraz sabırlı olun. Benim için değil. Çünkü bakışlarınızdan anladığım şu: Damadım buraya geldi ve bana dünyanın parasını verseler bile asla açıklama yapmayacağım bir konuda kendince bir şeyler ispat etti. Hepiniz şahidimsiniz. Biraz önce burada benim için çok zalimce olan sorularınıza nasıl cevap vereceğimi bilemedim. Ve aslında hiçbirinizi tatmin etmeyen bazı açıklamalarda bulundum –aile hayatımızla ilgili. Bunu biliyorum! Ama size gerçek sebebi söyleyebilir miydim? Veya onun söylediği gibi bir şeyler uydurabilir miydim? Biliyorum, orada burada dolaşıp benim deli olduğumu, aslında kızımın dört yıl önce öldüğünü söylüyor.

AGAZZI *(Bayan Frola çok samimi konuşmaktadır ve bu Agazzi'yi şaşırtır.)* Yaa, o hanım nasıl? Kızınız?

BAYAN FROLA *(Endişeli bir telaşla)* Gördünüz mü, dediklerim doğru. Niye benden saklıyorsunuz? Size öyle şeyler söyledi...

SIRELLI *(Tereddütle ama kadını inceleyerek)* Evet... aslında...

şey dedi...

BAYAN FROLA Biliyorum! Ve maalesef benim hakkımda öyle konuşmak zorunda kaldığına inanınca da çok üzülüyor. İşte biz ancak şimdiki yaşayış tarzımız ile bu durumun üstesinden geliyoruz. Tabii çok zor. Sonra çevrede merak ve dedikoduya sebep oluyoruz. Ama tek çıkar yol bu. Hem damadım çok iyi, çalışkan, dikkatli bir memur. Zaten şimdiye kadar, sayın beyefendi, siz de bunu anlamışsınızdır.

AGAZZI Doğrusu şimdiye kadar bunu anlayacak bir durum olmadı.

BAYAN FROLA Tanrı aşkına, dış görünüşüne bakıp karar vermeyin, o çok iyi bir elemandır. Bugüne kadar bütün amirleri bunu kabul etmiştir. Yani şimdi sırf özel hayatındaki bir talihsizlik hem de kendi açısından çözüme kavuşmuş bir talihsizlik yüzünden böyle sorgulanması, işkence görmesi şart mı? Sonra hayatındaki bu sır herkes tarafından bilinirse meslek hayatı zedelenir.

AGAZZI Yo yo, Bayan Frola, kendinizi üzmeyin böyle! Kimse ona işkence etmek istemiyor.

BAYAN FROLA Tanrım, onun bu halini görüp de nasıl üzülmem? Zavallıcık kendini savunmak için böyle saçma, korkunç bir gerekçe uydurmak zorunda kalıyor. Bu da onu fazlasıyla üzüyor. Siz kızımın öldüğüne gerçekten inanıyor musunuz? Benim deli olduğuma ve yaşadığı kadının ikinci karısı olduğuna inanıyor musunuz? Öyle konuşmak inanın kendisi için kaçınılmaz. Ancak bu şekilde ayakta kalabiliyor ve özgüven sağlayabiliyor. Aslında zavallıcık kendi de uydurduklarının korkunç olduğunu biliyor. O yüzden böyle yalan söylemek zorunda kalınca çok heyecanlanıp kontrolünü kaybediyor. Siz de gördünüz.

AGAZZI Evet, aslında... evet, biraz heyecanlıydı.

BAYAN SIRELLI Aa... yani şimdi deli olan...?

SIRELLI Evet, anlaşılan öyle. *(Zafer kazanmış gibi.)* Ben demiştim!

AGAZZI Gerçekten deli mi yani?

(Herkes son derece rahatsız ve sinirlidir.)

BAYAN FROLA *(Aceleyle ellerini kavuşturur.)* Yo, lütfen, Tanrı aşkına öyle şeyler söylemeyin. Bu onun tek hassas noktası. Eğer gerçekten deli olsa öz kızımı onunla yalnız bırakır mıyım hiç? Sonra deli olmadığının ispatı işindeki başarısı. Dediğim gibi, kendisi çok titiz ve başarılı bir memurdur.

AGAZZI Artık bize her şeyi açık açık anlatsanız? Yani damadınız buraya gelip kendi uydurduğu bir hikâye mi anlattı?

BAYAN FROLA Pekâlâ, her şeyi anlatacağım, beyefendi. Ama lütfen acıyın ona.

AGAZZI Ne yani, kızınızın öldüğü doğru, değil mi?

BAYAN FROLA *(Dehşetle)* Yo yoo, Tanrı korusun!

AGAZZI Öyleyse adam zır deli!

BAYAN FROLA *(Yalvarırcasına)* Hayır hayır... Bakın...

SIRELLI *(Zafer havasıyla)* Evet, kesinlikle deli olan damat!

BAYAN FROLA Yo yo, deli değil! İzin verin konuşayım! Kendisini gördünüz, son derece gergin ve hırçın bir insan... Yeni evliyken, karısına duyduğu çılgınca aşk yüzünden, çok narin olan kızım fiziksel olarak zarar görmeye başladı. Doktorlar, yakın akrabalar, hatta damadımın kendi akrabaları, ki bunların çoğu artık aramızda değil, toprakları bol olsun, evet herkes kızımın bir süre için evden, kocasından uzaklaştırılmasını önerdi. Biz de gizlice kızımı evden kaçırıp bir kliniğe yatırdık. Tabii damadım perişan oldu. Sonunda karısının öldüğüne inandı. Devamlı siyahlar giymeye, yas tutmaya, tuhaf şeyler yapmaya başladı. Aşağı yukarı bir yıl sonra kı-

zım tamamen iyileşti, eve döndü. Fakat kocası onu tanımadı. "Bu kadın yabancı!" diye eve sokmak istemedi. Sonunda arkadaşlarının da yardımıyla onu kızımla sanki başka bir kızmış gibi ikinci kez evlenmeye ikna ettik.

BAYAN SIRELLI Demek o yüzden 'ikinci karım' diyor...

BAYAN FROLA Evet, gerçi artık o da bunun doğru olmadığını biliyor ama yine de etrafa bu şekilde konuşmayı tercih ediyor. Elinde değil, herhalde ancak böyle kendini güvende hissediyor. Bilmem anlatabildim mi? Belki de zavallıcık zaman zaman "Karımı yine benden kaçıracaklar mı?" diye korkuya kapılıyor. *(Usulca, mahrem bir sırrı paylaşır gibi gülümseyerek)*İşte bu yüzden onu kilit altında tutuyor. Kendinden başka kimseyi yanına yanaştırmıyor. Ama tabii kızıma tapıyor. Buna hiç şüphe yok. Eh, kızım da bu durumdan memnun. *(Kalkar.)* Artık gitmeliyim. Gelip beni evde bulamazsa iyi olmaz, yine telaşlanır. *(Yavaşça iç çeker, üst üste koyduğu ellerini hafifçe sallar.)* Sabırlı olmalıyız. Zavallı kızım başka biriymiş gibi davranmak zorunda ve ben... Ben de deli rolü oynamak zorundayım. Ama başka çare yok. Önemli olan onu sakinleştirmek. Lütfen rahatsız olmayın, ben yolu biliyorum. Hoşça kalın, sevgili hanımefendiler, beyefendiler.

(Kalkar, eğilerek selam verir ve telaşla ana kapıdan çıkar. Herkes aptallaşmış, yıldırım çarpmış gibi birbirine bakmaktadır. Sessizlik.)

LAUDISI *(Ortalarına doğru yürür.)* Hepiniz birbirinize bakıyorsunuz. Ee, ne oldu? Gerçeği öğrendiniz mi? Neymiş gerçek? *(Yüksek sesle gülmeye başlar.)* Ha! Ha! Ha!

Birinci Perde Sonu.

İKİNCİ PERDE

Agazzi'nin evi; çalışma odası. Duvarda tablolar, antika mobilya, arka duvardaki kapının üstünde perde vardır. Yan kapı sahne solunda ve oturma odasına açılmaktadır. Onun da üstünde perde vardır. Sahne sağında büyük bir şömine; yukarısında büyük ayna, çalışma masasında telefon, iskemleler, koltuklar ve küçük bir kanepe vs.

Sahne 1

Agazzi, Laudisi, Sirelli.

(Agazzi çalışma masasının yanında, telefon ahizesi kulağında, ayaktadır. Laudisi ile Sirelli oturmakta ve Agazzi'ye merakla bakmaktadır.)

AGAZZI Alo?- Evet. – Centuri ile mi görüşüyorum? – Evet, iyi, gayet iyi! *(Bir süre dinler.)* Ne? Ne diyorsunuz siz? Bu mümkün mü? *(Yeniden bir süre dinler.)* Anlıyorum ama biraz çaba gösterseniz... *(Uzun bir an.)* Affedersiniz ama hiçbir şey bulamamanız gerçekten tuhaf... *(Bir an.)* Anlıyorum... Evet... Anlıyorum. *(Bir an.)* Bu kadarı yeter. Araştırın... Hoşça kalın.

(Ahizeyi koyar ve öne doğru bir adım atar.)

SIRELLI *(Merakla)* Eee?

AGAZZI Hiçbir şey yok.

SIRELLI Yani hiçbir şey bulamadılar mı?

AGAZZI Her şey bitmiş, yok olmuş. Belediye binası, arşivler, kayıtlar, her şey mahvolmuş.

SIRELLI Peki ya bu felakette ölmeyip hayatta kalanlar hiçbir şey bilmiyor mu?

AGAZZI Anlaşılan pek kurtulan olmamış. Olan varsa bile

izi bulunamamış.

SIRELLI Demek ikisinden birine elimizde hiçbir kanıt olmadan inanmak zorundayız.

AGAZZI Maalesef öyle.

LAUDISI *(Kalkar)* Tavsiyemi ister misiniz? Her ikisine de inanın.

AGAZZI Nasıl olur da inanabiliriz-

SIRELLI Biri ak, öbürü kara derken?

LAUDISI O zaman ikisine de inanmayın!

SIRELLI Şaka ediyorsunuz herhalde. Elimizde hiç kanıt yok ama ikisinden birinin söylediği gerçek olmalı.

LAUDISI Gerçekler! Gerçeğin kanıtı olarak onlardan ne isteyebilirsiniz?

AGAZZI Mesela kızın ölüm evrakını isteyebiliriz. Tabii şu anda maalesef bulunamaz çünkü hiçbir şey bulunamaz. Ama diyelim ki yarın bulundu, o zaman Bayan Frola'nın deli olduğu ve damadın doğru söylediği ortaya çıkar.

SIRELLI Eğer biri size yarın o belgeyi gösterse, siz artık reddedilemez olan gerçeği yine inkâr eder misiniz?

LAUDISI Ben mi? Ben hiçbir şeyi inkâr etmiyorum. İnkâr etmek veya inanmak için kanıt arayan sizsiniz, ben değil. Benim için bunların hiç önemi yok. Çünkü gerçeği onlardan öğrenemeyiz. Gerçek bu iki insanın zihninde. Benim o zihinlere girmeme imkân yok. Bu yüzden bütün bildiğim onların anlattıklarıyla sınırlı.

SIRELLI Güzel! İkisi de birbirinin deli olduğunu söylemiyor mu? Ya kayınvalide deli, ya damat. Orası kesin. Acaba hangisi?

AGAZZI İşte bütün mesele bu.

LAUDISI Bir kere, ikisi de aynı şeyi söylemiyor. Ponza kayınvalidesinin deli olduğunu söylüyor ama kayınvalideye göre ikisi de deli değil. Kadın aşırı aşktan adamın

zihninin biraz bulandığını söylüyor, o kadar. Ama artık aklı yerinde diyor, tabii ne kadar olabilirse.

SIRELLI Aa demek şimdi sen de benim gibi kayınvalideye inanma eğilimindesin.

AGAZZI Kesinlikle. Eğer Bayan Frola'nın dediklerini kabul edersek her şey açıklanmış olur.

LAUDISI İyi de, damadın dediklerini kabul edersek de her şey açıklanmış olur.

SIRELLI O zaman ikisi de deli değil. Ama biri mutlaka deli olmalı!

LAUDISI Öyleyse hangisi? Bunu hiç kimse bilemez. Kanıt olarak aradığınız belgelerin zelzele, yangın gibi bir felaket sonucu yok olduğu için değil; o kanıtlar zaten kendi kendilerini yok etmiştir- Bu insanların zihninde yok olmuşlardır- Biraz anlamaya çalışsanız- Damadın kayınvalideyle ilgili veya kayınvalidenin damatla ilgili söylediği şeyler belki bir hayal ürünü, ama gerçek kadar tutarlı. Ve bu insanlar huzur, ahenk içinde yaşıyor. Bu ortam hiçbir evrak veya yazılı belge ile yok edilemez. Çünkü onlar bu ortamda nefes alıp hissedip yaşıyor! Bulmaya çalıştığınız bütün o evraklar ancak size faydalı olur, aptalca merakınızı tatmin etmek için. Ama bulmak imkânsız. Ee, şimdi ne olacak? Bir yanda gerçek, öbür yanda hayal; ve siz neyin hayal neyin gerçek olduğunu bilemeyeceğiniz için kendinizi korkunç bir işkenceye mahkûm etmiş durumdasınız!

AGAZZI Azizim, siz felsefe yapıyorsunuz, felsefe! Gerçeği öğrenmek mümkün mü değil mi, birazdan görürüz.

SIRELLI Önce birini dinledik, sonra ötekini. En iyisi şimdi ikisini de çağırıp yüzleştirelim. Sizce o zaman bile neyin hayal neyin gerçek olduğunu öğrenemez miyiz?

LAUDISI Ben hepinizden sonuna kadar gülme konusunda izin rica ediyorum.

AGAZZI İyi, iyi, görelim bakalım son gülen kim olacak. Vaktimizi boşa harcamayalım! *(Salıne solundaki kapıya gider,seslenir.)* Amalia, Bayan Sirelli, buyurun, gelin.

Sahne 2

Amalia, Bayan Sirelli, Dina ve öncekiler.

BAYAN SIRELLI *(Parmağını Laudisi'ye sallayarak)* Hâlâ mı? Siz hâlâ mı?..

SIRELLI O yola gelmez!

BAYAN SIRELLI Nasıl olur da hepimizi çıldırtan bu durumun iç yüzünü merak etmezsiniz? Ben gece gözümü kırpmadım.

AGAZZI Lütfen, Bayan Sirelli, Laudisi'yi boş verin!

LAUDISI Evet, benim yerime enişteme kulak verin. Kendisi bu gece nefis bir uyku çekmenizi sağlama hazırlığında.

AGAZZI Pekâlâ, o halde. Şimdi planımızı yapalım. Siz, bayanlar, Bayan Frola'yı ziyarete gideceksiniz...

AMALIA İyi ama bizi kabul eder mi acaba?

AGAZZI A evet, bence eder!

DINA Zaten iade-i ziyaret görevimiz.

AMALIA Ama damadı ziyarete gitmesine veya ziyaretçi kabul etmesine izin vermez!

SIRELLI O öncedendi!- Çünkü eskiden kimse hiçbir şey bilmiyordu. Ama artık kadın konuştu. Niye kapıyı açamadığını...

BAYAN SIRELLI *(Devam eder)* Kim bilir, belki de biraz kızından bahsetmek hoşuna gider.

DINA Kadın çok uyumlu. Bana sorarsanız deli olan damat! Hiç şüphem yok.

AGAZZI Acele etmeyelim. Yargılarken acele edilmez. Pekâ-

lâ, şimdi beni dinleyin. *(Duvardaki saate bakar.)* Orada yaklaşık on beş dakika kalacaksınız.

SIRELLI *(Karısına)* Tanrı aşkına iyi dinle.

BAYAN SIRELLI *(Öfkelenir)* Niye bunu bana söylüyorsun?

SIRELLI Çünkü sen konuşmaya bir başladın mı!..

DINA *(İkisi arasında tartışmayı önlemek için)* Tamam, on beş dakika, sadece on beş dakika. Ben saate bakarım.

AGAZZI Ben bu arada Valiliğe giderim. On birde eve dönerim. Yani tam yirmi dakika sonra.

SIRELLI *(Vahşice, sabırsız)* Ya ben?

AGAZZI Bir dakika. *(Kadınlara)* Aşağı yukarı on beş dakika sonra bir bahane bulup Bayan Frola'nın buraya gelmesini sağlayın.

AMALIA Nasıl yani?.. Ne bahane bulabiliriz ki?

AGAZZI Ne olursa! Konuşurken bir şey bulursunuz... Bütün bahaneler bitti mi? Boşuna mı kadınsınız? Dina orada olacak. Sonra Bayan Sirelli de. E pek tabii buraya gelince oturma odasına geçeceksiniz. *(Sahne solundaki kapıya gider, sonuna kadar açar; üstündeki perdeyi de kenara çeker.)* Bu kapı böyle ardına kadar açık kalacak- Böylece konuşmalar bu odadan duyulabilecek. – Ben masamın üstünde bu evrakları bırakıyorum. Bunlar Bay Ponza'nın yapması gereken bazı işlerle ilgili. Aslında giderken götürmem lazım. Ama götürmüyorum. Unutmuş gibi yapacağım. Bu da Bay Ponza'yı buraya getirmem için bahane olacak. Sonra da...

SIRELLI *(Yukardaki tavrıyla)* Affedersiniz ama... ben... ben ne zaman geleceğim?

AGAZZI On biri birkaç dakika geçe. Siz geldinizde bayanlar oturma odasında, Bay Ponza ile ben de burada olacağız. Siz karınızı almaya gelmiş olacaksınız. Ama kâhya sizi buraya, benim yanıma getirecek. Ben de oturma odasındaki bayanları buraya davet edip varlıklarıyla

odamı şereflendirmelerini rica edeceğim.-

LAUDISI *(Çabucak)* Ve hakikat keşfedilecek!

DINA Aman dayı! İkisi yüzleşince tabii ki...

AGAZZI Rica ederim ona aldırmayın. Haydi şimdi gidin. Kaybedilecek zaman yok.Evet, gidelim.

BAYAN SIRELLI Haydi gidelim. *(Laudisi'ye)* Size hoşça kalın bile demiyorum!

LAUDISI Bu durumda ben kendime sizin yerinize "Hoşça kalın," derim. *(Bir eliyle öteki elini sıkar.)* İyi şanslar.

(Amalia, Dina ve Bayan Sirelli çıkar.)

AGAZZI *(Sirelli'ye)* Biz de gitmeliyiz. Derhal.

SIRELLI Evet, gidelim. Hoşça kal, Lamberto.

LAUDISI Güle güle. Güle güle.

(Agazzi ile Sirelli çıkar.)

Sahne 3

Laudisi yalnızdır, sonra Kâhya gelir.

LAUDISI *(Çalışma odasında bir süre dolaşır. Kendi kendine alaycı gülümser, başını sallar, sonra şömine önünde durup aynada kendine bakar; aynadaki kendisiyle konuşmaya başlar.)* Evet, efendim. *(İki parmağıyla selam verir. Bir gözünü kırpar, kurnazca gülümser.)* Evet. Sevgili dostum!- İkimizden hangisi deli? *(İşaret parmağıyla aynadaki kendini göstererek elini kaldırır ve parmağını sallar, tekrar sırıtır.)* Biliyorum, gayet iyi biliyorum, deli olan sensin. Ve parmağınla beni işaret ediyorsun. –Haydi, biz birbirimizi iyi tanırız. Hem de çok yakından.– Mesele şu: Ötekiler seni benim gördüğüm gibi görmüyor! Ben senin önünde durmuş, kendime bakıyorum. Kendime dokunuyorum, ama ötekiler... onlar için sen bir hayalsin! Evet, bu deliliği görebiliyor musun? Kendi içlerinde taşıdıkları hayalleri fark etmeden o inanıl-

maz meraklarıyla başka insanların hayalleri peşinde koşuyorlar. Ve de bunun tamamen farklı bir şey olduğunu zannediyorlar.

(Kâhya girer. Laudisi'nin aynada kendine söylediği son sözleri duyar, afallar, sonra seslenir.)

KÂHYA Bay Laudisi!

LAUDISI Evet?

KÂHYA İki bayan geldi. Bayan Cini ile bir başka hanım.

LAUDISI Beni mi istiyorlar?

KÂHYA Bayan Agazzi ile görüşmek istiyorlar ama kendilerine hanımefendinin yan daireye Bayan Frola'yı ziyarete gittiğini söyledim. Sonra da...

LAUDISI Sonra da?

KÂHYA Bakıştılar, eldivenleriyle ellerinin üstüne pat pat vurdular ve - "Ya, sahi mi?" "Ya, sahi mi?" – dediler. Ve ardından da büyük bir heyecanla "Evde kimse var mı?" diye sordular.

LAUDISI E sen de tabii "Evde kimse yok," dedin, değil mi?

KÂHYA Sizin evde olduğunuzu söyledim.

LAUDISI Ben mi? Yo, ben olamam. Onlar kendi tanıdıkları kişiyle görüşmek istiyor.

KÂHYA *(Daha da afallar)* Nasıl yani?

LAUDISI Sence bu aynı şey mi?

KÂHYA *(Üstteki gibi, ayrıca neşesiz, ağzı açık, gülümsemeye çalışır)* Anlamadım.

LAUDISI Sen şimdi kiminle konuşuyorsun?

KÂHYA *(İyice sersemleşir.)* Ne demek istiyorsunuz? Kiminle mi konuşuyorum? Sizinle tabii.

LAUDISI Ve sen konuştuğun kişi ile dışarıdaki bayanların konuşmak istediği kişinin aynı insan olduğuna inanıyorsun, öyle mi?

KÂHYA Şey... bilmem ki... Bayan Agazzi'nin kardeşi dediler.

LAUDISI İyi! Ha, bak öyleyse sorun yok, o kişi benim. Bayanları içeri al, içeri al.

(Kâhya çıkar. Birkaç defa dönüp bakar; artık gözlerine inanamamaktadır.)

Sahne 4

Laudisi, Bayan Cini, Bayan Nenni.

BAYAN CINI Girebilir miyiz?

LAUDISI Buyurun, buyurun efendim.

BAYAN CINI Bayan Agazzi evde değilmiş. Arkadaşım Bayan Nenni'yi getirmiştim. *(Yanındaki bayanı gösterir. Bayan Nenni yaşlı, Cini'den bile aptal görünüşlü ve onun kadar büyük bir merak içindedir; ama ihtiyatlı ve ürkektir.)* Kendisi Bayan... şeyle tanışmak istiyor-

LAUDISI *(Çabuk)* Frola ile mi?

BAYAN CINI Yo yo, ablanızla!

LAUDISI Ablam birazdan gelecek. Hem Bayan Frola da gelecek. Lütfen oturun. *(Onları küçük kanepeye oturmaya davet eder, sonra da gayet muntazam bir şekilde aralarına oturur.)* Oturabilir miyim? Üçümüz de burada rahatça oturabiliriz. Bayan Sirelli de Bayan Frola'ya gitti.

BAYAN CINI Öyleymiş, kâhya söyledi.

LAUDISI Her şey inceden inceye planlandı. Unutamayacağımız bir sahne olacak. Hem de pek yakında, saat on birde, burada.

BAYAN CINI *(Sersemleşmiş)* Affedersiniz, ne planlandı?

LAUDISI *(Gizemli bir şekilde önce iki işaret parmağını birleştirir.)* Karşılaşma. *(Hayranlık belirten bir hareket yapar.)* Muazzam bir fikir!

BAYAN CINI Ne... Ne karşılaşması?

LAUDISI İkisinin karşılaşması tabii. Önce bu odaya damat gelecek.

BAYAN CINI Bay Ponza mı?

LAUDISI Evet. Kayınvalide de öteki odaya getirilecek. *(Eliyle oturma odasını işaret eder.)*

BAYAN CINI Bayan Frola mı?

LAUDISI Evet, hanımefendi. *(Tekrar eliyle açıklayan bir hareket yapar.)* Ama sonra bu odada karşılaşacaklar. Yüz yüze gelecekler. Biz de etraflarında oturup onları izleyeceğiz. Ne muazzam fikir ama, değil mi?

BAYAN CINI Ne öğrenmek için?

LAUDISI Gerçeği! Ama zaten biliyoruz. Sadece maskesini düşüreceğiz.

BAYAN CINI *(Şaşkın ve gayet sinirli)* A a, öğrendiniz mi? Hangisi peki? İkisinden hangisi? Kim deli?

LAUDISI Bir düşünelim bakalım... Haydi tahmin edin, sizce hangisi?

BAYAN CINI *(Bundan çok hoşlanır; tereddütle)* Ama... ben... şimdi...

LAUDISI Damat mı, kayınvalide mi? Düşünün. Haydi... tahmin edin...

BAYAN CINI Bence... damat!

LAUDISI *(Bir an kadına bakar.)* Evet, o.

BAYAN CINI *(Çok mutlu olur)* Evet, kesinlikle damat deli.

BAYAN NENNI *(Çok hoşlanır)* Demek deli olan damat? Zaten biz kadınlar ta başından söylemiştik.

BAYAN CINI Peki kesin olarak nasıl öğrendiniz? Kanıtlar çıktı ortaya, değil mi? Belgeler.

BAYAN NENNI Polis kayıtlarından anlaşıldı, değil mi? Biz demiştik! Valiliğin o evrakları bulamaması imkânsızdı.

LAUDISI *(Elleriyle bayanların kendine yaklaşmasını işaret eder; sonra gizemli bir eda ile alçak sesle hecelerin üstüne basa basa)* İkinci evliliğin kaydı bulundu.

BAYAN CINI *(Tokat yemiş gibi)* İkinci evlilik mi?

BAYAN NENNI *(Aklı karışmıştır)* Ne? Ne? İkinci evlilik mi?

BAYAN CINI *(Kendine gelir; gücenmiş olarak)* Ama o zaman... Damat haklı olur.

LAUDISI İşte gerçeğin ta kendisi. İkinci evliliğin resmî kaydı durumu aydınlattı.

BAYAN NENNI *(Neredeyse ağlayacaktır)* Ama o zaman kadın deli!

LAUDISI Doğru. Öyle görünüyor.

BAYAN NINNI Nasıl olur? Önce adamın deli olduğunu söylediniz, şimdi de kadının!

LAUDISI Evet, hanımefendi, çünkü ikinci evlilik kaydı pekâlâ Bayan Frola'nın bize bahsettiği düzmece belge olabilir. Beni takip edebiliyor musunuz? Hani Bayan Frola ile arkadaşları Bay Ponza'yı ikna edip karısı ile tekrar evlendirmiş ya.

BAYAN CINI Ama o zaman evlilik belgesinin hiçbir değeri yok?

LAUDISI Aslında değerinin olup olmaması kişilerin bakış açısına bağlı. Hem hatırlayın, Bayan Frola bize kızı ile birbirlerine not yazdıklarını söylemişti. Hani avluda sepete koyup yolladıkları. Herhalde o notlar da duruyordur, değil mi?

BAYAN CINI Evet, ne olacak?

LAUDISI İyi ya, onlar da belge, hanımefendi, pekâlâ belge. Ama değerleri Bayan Frola'nın yaklaşımına bağlı. Bay Ponza gelip onların sahte olduğunu, Bayan Frola'nın hayalini yaşatmak için oynanan oyunda malzeme olduklarını söyledi.

BAYAN CINI Aman Tanrım, o zaman hiçbir şeyi tam olarak bilemeyiz!

LAUDISI Hiçbir şeyi mi? Lütfen abartmayalım. Şimdi söyleyin bana, haftada kaç gün var?

BAYAN CINI Neden? Yedi.

LAUDISI Pazartesi, Salı, Çarşamba...

BAYAN CINI *(Laudisi'nin "Siz devam edin," dercesine yaptığı el hareketi üzerine devam ederek)* Perşembe, Cuma, Cumartesi...

LAUDISI Ve Pazar! *(Öteki kadına dönerek.)* Peki, bir yılda kaç ay var?

BAYAN NENNI On iki.

LAUDISI Ocak, Şubat, Mart...

BAYAN CINI Anladık! Bizimle eğleniyorsunuz.

Sahne 5

Öncekiler, Dina.

DINA *(Arka kapıdan koşarak girer.)* Dayı, lütfen... *(Bayan Cini'yi görür, durur.)* A a, Bayan Cini, burada mısınız?

BAYAN CINI Evet, Bayan Nenni'yle beraber geldim.

LAUDISI Bayan Frola ile tanışmak isteyen.

BAYAN NENNI Yo yo, özür dilerim...

BAYAN CINI Baksanıza, Bay Lamberto Laudisi hâlâ bize gülüyor! Ah, sevgili bayan Agazzi, beyefendi bizi çok sarstı. Sanki tren istasyonuna geldik, sürekli bir perondan öteki perona gönderildik. Bir buraya, bir oraya, bir buraya, bir oraya. Başımız döndü.

DINA Ya! Dayım son zamanlarda çok acımasız davranıyor hepimize! Sabredin. Artık bahane bulmaya ihtiyacım yok. Şimdi anneme gidip burada olduğunuzu söylerim, yeter. Ah, dayı, kadıncağızın konuşmalarını bir duysaydın! Ne tonton bir ihtiyar! Konuşması öyle cana yakın, sevecen ki! Sonra evi çok temiz, derli toplu, zevkli. Mobilyasının üstünde tertemiz beyaz örtüler... Bize kızının yazdığı bütün notları da gösterdi.

BAYAN CINI Evet... ama... ya eğer Bay Laudisi'nin bize biraz önce dediği gibi...

DINA Dayım notlarla ilgili ne biliyor ki?! Okumadı bile.

BAYAN NENNI Sahte olamazlar mı?

DINA Sahte mi? Nasıl yani? Siz dayımı dinlemeyin. Bir anne kendi kızının ifadesini, yazısını tanımaz mı? En son not dün yazılmış... *(Konuşmayı keser, çünkü açık bırakılan ara kapıdan bitişik odadan sesler gelir.)* A a, geldiler bile! Eminim!

(Oturma odası kapısına bakmaya gider.)

BAYAN CINI *(Peşinden koşarak)* Bayan Frola da gelmiş mi?

DINA Evet. Gelsinler, gelsinler. Şimdi bizim oturma odasında olmamız gerekiyor. Saat 11 oldu mu, dayı?

Sahne 6

Öncekiler, Amalia.

AMALIA *(Oturma odası kapısından girer. O da biraz sinirlidir.)* Artık kanıta gerek yok.

DINA Haklısın. Bence de artık kanıt aramak anlamsız.

AMALIA *(Aceleyle Bayan Cini'yi selamlar; biraz üzgün ve heyecanlı)* Sevgili Bayan Cini.

BAYAN CINI *(Bayan Nenni'yi tanıtır.)* Bayan Nenni. Benimle geldi, şey için...

AMALIA *(Acele, Bayan Nenni'ye selam verir)* Sizinle tanışmak büyük mutluluk, Bayan Nenni. *(Sonra)* Artık şüphe yok. Deli olan adam.

BAYAN CINI Damat, değil mi? Deli olan damat!?

DINA Ah keşke babamı uyarabilsek! Artık zavalla kadıncağıza oyun oynamak anlamsız!

AMALIA Evet! Kayınvalideyi getirdik, yan odada. Kadıncağıza ihanet ediyoruz gibi geliyor.

LAUDISI Evet! Gerçekten ayıp, çok ayıp. İkiniz de haklısınız. Bence durum çok açık. Deli olan kadın. Kesinlikle.

Kayınvalide deli.

AMALIA Kayınvalide mi? Ne söylüyorsun sen?

LAUDISI Evet, o. Kadın deli.

AMALIA Haydi, git işine.

DINA Biz de tam tersine inanmak üzereydik.

BAYAN CINI-BAYAN NENNI *(Çok mutlu)* Öyle mi? Ya, öyle mi?

LAUDISI Aynen öyle, çünkü bundan yüzde yüz eminsiniz.

DINA Haydi gidelim, buradan çıkalım. Görmüyor musunuz, inadına yapıyor.

AMALIA Evet, bayanlar, haydi gidelim. *(Sahne solundaki kapı önünde)* Önce siz buyurun.

(Bayan Cini, Bayan Nenni ve Amalia çıkar. Dina da çıkmak üzeredir.)

LAUDISI *(Seslenir)* Dina!

DINA Seni dinlemek istemiyorum. Hayır! Hayır!

LAUDISI Eğer "Artık kanıta gerek yok," diyorsan, çıktıktan sonra kapıyı kapa.

DINA Ama babam kapının açık tutulmasını istedi. Birazdan yanında o adamla burada olacak. Eğer kapıyı kapalı bulursa... Babamı bilirsin!

LAUDISI Ama nasıl olsa siz hepiniz bir olup onu ikna edersiniz! Özellikle sen, Dina. Ona artık kanıta gerek kalmadığını, dolayısıyla kapıyı kapattığınızı söylersin. Bu konuda şüphen yok, değil mi?

DINA Kesinlikle yok!

LAUDISI *(Yüzünde meydan okur gibi bir tebessüm)* Öyleyse kapa kapıyı!

DINA Tereddüt ettiğimi görüp bundan zevk alıyorsun, değil mi? Ama kapatamam. Babamın hatırı için.

LAUDISI *(Üstteki gibi)* Benim kapamamı ister misin?

DINA Sorumluluk sana ait olur!

LAUDISI İyi ama ben adamın deli olduğundan senin kadar

emin değilim.

DINA Öyleyse benimle oturma odasına gel ve Bayan Frola'nın konuşmasını dinle. İnan, o zaman sen de bizim gibi düşünürsün. Şüphen kalmaz.

LAUDISI Peki, geliyorum. Benim için kapıyı kapamak mesele değil. Sorumluluk bana ait.

DINA Bak, gördün mü, daha kadının konuşmasını duymadan ona inandın bile!

LAUDISI Yok canım, benimle ilgisi yok. Şu anda baban açısından da önemli değil. Çünkü eminim o da aynı siz hanımlar gibi artık bu deneye gerek kalmadığı sonucuna varmıştır.

DINA Emin misin?

LAUDISI Tabii. Şu anda baban damatla konuşuyor. Eminim deli olanın kadın olduğuna inanmıştır. *(Kararlı, kapıya yaklaşır.)* Kapıyı kapıyorum!

DINA *(Aniden onu engeller)* Olmaz, yapma! *(Yeniden kendine hâkim olur.)* Affedersin... eğer böyle düşünüyorsan açık bırakalım.

LAUDISI *(Kendi tarzında güler)* Ha! Ha! Ha!

DINA Yani babam için açık bırakalım.

LAUDISI Baban da senin için diyecek. –Pekâlâ, açık bırakalım.

(Yandaki oturma odasından piyano sesi gelir. Biri Paisiello'nun operasından "Aşktan Deliren Nina" adlı eski, hüzünlü, zarif aryayı çalmaktadır.)

DINA Duydun mu? O, evet o çalıyor!

LAUDISI Yaşlı kadın mı?

DINA Evet, bize kızının eskiden hep bu aryayı çaldığını söyledi. Ne güzel çalıyor ama, değil mi? Haydi gidelim. Haydi.

(Salıne solundaki kapıdan çıkarlar.)

Sahne 7

Agazzi, Bay Ponza, sonra Sirelli.

(Dina ile Laudisi çıktıktan sonra sahne bir süre boş kalır. Piyano sesi içeriden gelmeye devam eder. Arka kapıdan Agazzi ile içeri giren Bay Ponza müziği duyunca son derece rahatsız olur ve bu rahatsızlığı sahne boyunca gittikçe artar.)

AGAZZI *(Arka kapının dışında)* Önden siz buyurun. *(Aceleyle Bay Ponza girer. Ardından da Agazzi girer ve çalışma masasında unuttuğunu söylediği kâğıtları almak üzere ilerler.)* Evrakları herhalde burada unuttum. Lütfen oturun. *(Bay Ponza oturmaz; piyano sesinin geldiğini yöne tedirgin bakar.)* Hah, işte buldum! *(Kâğıtları alır; sayfalara göz atarak Bay Ponza'ya doğru ilerler.)* Daha önce söylediğim gibi, yıllardır halledilemeyen bir anlaşmazlık. *(O da müzik sesinden rahatsız olur ve oturma odası yönüne bakar.)* Bu müzik de nereden çıktı şimdi? *(Dönerken sanki kendi kendine "Şu aptal kadınlar!" der gibi bir hareket yapar.)* Piyanoyu kim çalıyor?
(Kapı arasından oturma odasına bakmak için gider ve piyano çalanın Bayan Frola olduğunu görür, şaşırmış gibi yapar.)
Aa! Şuraya bakın!

BAY PONZA *(Agazzi'ye yaklaşır, mosmor olur)* Aman Tanrım, piyanoyu çalan kayınvalidem mi?

AGAZZI Evet, kayınvalideniz. Ne kadar da güzel çalıyor!

BAY PONZA Ama nasıl olur? Onu buraya yine mi getirdiler? Yoksa onu piyano çalmaya zorluyorlar mı?

AGAZZI Ben bunda bir kötülük görmüyorum!

BAY PONZA Yo hayır, tanrı aşkına bu parça olmaz! Kızı

hep bu aryayı çalardı!

AGAZZI Ya, demek bu yüzden rahatsız oldunuz!

BAY PONZA Ben rahatsız olmam, ama bu kayınvalidemi çok üzer; onu derinden yaralar. Beyefendi, size ve hanımefendilere bahsettiğim gibi bu zavallı, bedbaht kadın-

AGAZZI *(Ponza'nın artan gerginliğini yatıştırmak çabasıyla)* Evet evet, ama bakın-

BAY PONZA *(Devamla)* Size kayınvalidemin tek başına huzur içinde bırakılmaya ihtiyacı olduğunu belirtmiştim. İşte bu yüzden kimseye gitmemeli ve hiçbir ziyaretçi kabul etmemeli. Onun nasıl idare edileceğini bilen tek insan benim! Zavallı kadıncağızı perişan ediyorlar, mahvediyorlar.

AGAZZI Niye öyle diyorsunuz? Karımla kızım pekâlâ... *(Durur, çünkü öteki odada müzik bitmiş ve hanımlardan övgü dolu sesler gelmektedir.)* İşte bakın... Duyuyorsunuz, değil mi?

(Oturma odasında geçen aşağıdaki diyalog belirgin bir şekilde duyulur.)

DINA Bayan Frola, harika çalıyorsunuz.

BAYAN FROLA Sahi mi? Ah bir de siz benim Lina'mı dinleseniz!

BAY PONZA *(Öfkeli, ellerini sıkarak)* Onun Lina'sıymış! İşittiniz değil mi, onun Lina'sı!

AGAZZI Evet, kızı.

BAY PONZA Ama, "Dinleseniz," dedi!

(İçeriden gayet net)

BAYAN FROLA Ah sormayın, artık çalamıyor. O zamandan beri! Zavallı kızımın belki de en büyük üzüntüsü bu!

AGAZZI Bence böyle konuşması normal. Kızının hâlâ yaşadığına inanıyor.

BAY PONZA Ama öyle konuşmasına izin verilmemeli! Yo, hayır, öyle konuşmasına izin verilmemeli. Duydunuz

mu ne dedi? "O zamandan beri " piyanosunu" çalamıyormuş! Tabii siz bilmiyorsunuz, zavallı kızının piyanosu vardı. Ondan bahsediyor.

(O sırada Sirelli girer, Ponza'nın son sözünü duyar. Ondaki aşırı gerginliği fark eder. Yıldırım çarpmışa döner, hareketsiz kalır. Agazzi de telaşlanır. Sirelli'ye gelmesini başıyla işaret eder.)

AGAZZİ Yalvarırım lütfen söyleyin, bayanlar buraya buyursun!

(Sirelli aradaki mesafeyi korur. Sahne solundaki kapıya gider ve bayanlara seslenir.)

BAY PONZA Bayanlar mı? Buraya mı geliyorlar? Yo, yo! Onun yerine...

Sahne 8

(Bayan Frola, Amalia, Bayan Sirelli, Dina, Bayan Cini, Bayan Nenni, Laudisi ve öncekiler. Sirelli'nin çağrısına uyan hanımlar belirgin bir kaygıyla panik halinde girerler. Damadını adeta delirmiş gibi gören Bayan Frola korkar. Aşağıdaki sahnede damadının aşırı şiddetine maruz kalan kadın zaman zaman öteki kişilere gözüyle durumu bildiğini belirten işaretler yapar. Bu sahne hızlı ve heyecanlı oynanmalıdır.)

BAY PONZA Yine buradasınız! Niye geldiniz?

BAYAN FROLA Biraz sabırlı ol. Geldim, çünkü...

BAY PONZA Tekrar onlarla konuşmaya geldiniz... Peki neler anlattınız? Bu hanımlara neler söylediniz?

BAYAN FROLA Hiç! Yemin ederim! Hiçbir şey!

BAY PONZA Hiçbir şey mi? Nasıl hiçbir şey diyebilirsiniz! Kulağımla duydum! Bu beyefendi de *(Agazzi'yi işaret eder)* duydu! "Piyano çalar," dediniz. "Lina piyano çalar!" Gayet iyi biliyorsunuz ki kızınız dört yıl önce öldü!

BAYAN FROLA Tabii, canım! Sakinleş lütfen! Evet, evet.

BAY PONZA Ve şey dediniz: "O zamandan beri çalamıyor!" Öldüyse nasıl piyano çalabilir ki?

BAYAN FROLA Tabii! Haklısın, çalamaz. Ama ben de öyle demedim mi, hanımefendiler? O zamandan beri çalamıyor, öldüğü için," dedim. Öyle değil mi, bayanlar?

BAY PONZA Öyleyse neden hâlâ onun piyanosunu düşünüyorsunuz?

BAYAN FROLA Ben mi? Yo, artık düşünmüyorum. Artık onu hiç düşünmüyorum.

BAY PONZA Ben o piyanoyu parçaladım! Biliyorsunuz. Parçaladım, öteki kadın çalmasın diye. Zaten piyano çalmasını bilmez. Siz öbür kadının piyanoo çalmayı bilmediğini biliyorsunuz, değil mi?

BAYAN FROLA Tabii biliyorum! O kadın piyano çalmayı bilmiyor.

BAY PONZA Kızınızın adı neydi? Lina'ydı, değil mi? Peki ikinci karımın adı ne? Lütfen söyleyin çünkü çok iyi biliyorsunuz! Haydi, adı ne?

BAYAN FROLA Giulia. Adı Giulia. Evet, hanımlar, beyler, gerçek şu ki ikinci karısının adı Giulia.

BAY PONZA Evet. Giulia. Lina değil! Ayrıca ikinci karımın adının Giulia olduğunu söylerken etrafa göz kırpmayın!

BAYAN FROLA Ben mi? Yo, göz falan kırpmadım!

BAY PONZA Sizi gördüm, göz kırptınız! İyice gördüm. Siz beni mahvetmek istiyorsunuz. Bu insanları kızınıza tek başıma sahip olmak ve onun sevgisini kimseyle paylaşmak istemediğime inandırdınız... kızınız ölmemiş gibi! *(Hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlar.)* Ölmemiş gibi!

BAYAN FROLA *(Derhal son derece yumuşak ve anlayışla, ona doğru koşar)* Hayır, hayır, oğlum, yok, canım, sakinleş, yalvarıyorum, ben öyle şeyler söylemedim. Değil mi, hanımefendiler?

AMALIA – BAYAN SIRELLI – DINA Doğru! Kesinlikle öyle! Hiç öyle söylemedi! Kızının öldüğünü söyledi bize hep.

BAYAN FROLA İşte duydun. "Kızım öldü," dedim, elbette. Sonra senin bana ne kadar iyi davrandığını anlattım. *(Bayanlara)* Değil mi? Ben mi seni mahvetmeye çalışıyorum? Ben mi senin şerefini lekelemek istiyorum?

BAY PONZA *(Kendine çeki düzen vermeye çalışır)* Ama etrafta dolaşıp başka insanların evinde piyano arıyorsunuz. Kızınızın sevdiği parçayı çalıp onun bu parçayı ne güzel çaldığını hatta sizden bile iyi çaldığını söylüyorsunuz!

BAYAN FROLA Yo! Ben sadece... biraz egzersiz...

BAY PONZA Bunu yapamazsınız! Yapmamalısınız! Hayatta olmayan kızınızın sevdiği parçayı çalmak nereden aklınıza geldi?

BAYAN FROLA Evet, haklısın. Evet, zavallı adam... Ah, zavallıcık. *(Etkilenir, ağlamaya başlar.)* Bir daha yapmam, söz veriyorum, bir daha yapmam!

BAY PONZA *(Kadının üstüne haince –adeta kâbus gibi– çökerek)* Git, git başımdan, derhal git

BAYAN FROLA Peki, tamam, gidiyorum, gidiyorum... Aman Tanrım!

(Çıkarken herkese bakar ve damadının durumunu anlamaları için yalvarırcasına hareketlerde bulunur. Ağlayarak çıkar.)

Sahne 9

Bayan Frola dışında öncekiler.

(Odadaki herkes Bay Ponza'ya acıma ve dehşet ile bakar; şaşkındırlar. Kayınvalide çıkar çıkmaz Bay Ponza değişir.

Gayet sakin, her zamanki tavrıyla konuşur ve çok basit şekilde izaha çalışır.)

BAY PONZA Hanımefendiler, beyefendiler, lütfen huzurunuzda böyle tatsız davranmak zorunda kaldığım için beni affedin. Biliyorum, zavallı kadına acıdığınız için yakınlık gösteriyorsunuz, ama inanın bu yaklaşımınız bilmeden istemeden ona zarar veriyor. İşte ben bu zararı azaltmak, ona yardım etmek için biraz önce o sahneyi sergilemek zorunda kaldım.

AGAZZI *(Herkes gibi nutku tutulmuştur)* Ne yani, biraz önce rol mü yaptınız?

BAY PONZA Tabii, mecburdum. Onun kendi âleminde rahatça yaşaması için gerçeği haykırmak ve böylece deli olduğuma onu inandırmak. Beni mazur görün, izninizle gideyim, kayınvalidemin evine.

(Arka kapıdan aceleyle çıkar. Herkesin nutku tutulmuştur. Sessiz, birbirlerine bakarlar.)

LAUDISI *(Herkesin ortasına gelir)* Evet, hanımlar beyler, nihayet gerçek ortaya çıktı. *(Katıla katıla gülmeye başlar.)* Ha! Ha! Ha! Ha!

İkinci Perdenin Sonu.

ÜÇÜNCÜ PERDE

Dekor 2. Perde'deki gibidir.

Sahne 1

Laudisi, Kâhya, Müdür Centuri.

(Laudisi koltukta yayılmış bir şeyler okumaktadır. Sahne solunda oturma odasına açılan kapıdan kafası karışmış birtakım insanların sesleri gelmektedir. Kâhya arka kapıdan Centuri'yi içeri buyur eder.)

KÂHYA Bu taraftan, lütfen. Beyefendiye geldiğinizi haber vereyim.

LAUDISI *(Döner, Centuri'yi görür.)* Oo, Müdür Bey! *(Acele kalkar ve çıkmak üzere olan kâhyaya seslenir.)* Şşşt! Dur! Bekle! *(Centuri'ye)* Bir haber mi var?

CENTURI *(Uzun boylu, neşesiz, sert görünüşlü, 40 yaşlarında bir adamdır)* Evet, öyle.

LAUDISI Güzel! *(Kâhyaya)*, şimdilik enişteni çağırma, ben daha sonra çağırırım. *(Kafasıyla sahne solundaki kapıyı işaret eder. Kâhya eğilip selam verir, çıkar.)* Mucize yarattınız! Bütün şehri kurtardınız! Bakın içeride nasıl bağırıp duruyorlar! Ee, dişe dokunur haber var mı?

CENTURI En sonunda biriyle temas kurabildik.

LAUDISI Bay Ponza'nın kasabasından mı? Kesin bilgi sahibi bir hemşehri mi?

CENTURI Evet, beyefendi. Birkaç olgu var artık elimizde.. Çok değil, ama güvenilir.

LAUDISI Güzel, güzel! Ne, mesela?

CENTURI İşte burada, bana aktarılan belgeleri getirdim. *(İç ceket cebinden içinde kâğıt olan sarı bir zarf çıkarıp Laudisi'ye verir.)*

LAUDISI Görelim bakalım neymiş. *(Zarftan kâğıdı çıkarır; okumaya başlar. Ara sıra duygularını belirten "Ooo! Aaa! Gibi sesler çıkarır. Bu sesler önce memnuniyet belirtir, ama gittikçe değişir, yerini şüphe, acıma ve en sonunda hayal kırıklığına bırakır.)* Yok! Burada hiçbir şey yok! Müdür Bey, bu bilgide hiç kesinlik yok!

CENTURI Ancak bu kadar öğrenebildik.

LAUDISI Ama bütün şüpheler geçerli! *(Müdüre bakar, sonra ani bir kararla.)* Bakın, siz gerçekten iyi bir şey yapmak istiyor musunuz? Bu şehirde yaşayan herkesi rahatlatacak bir hizmet! Öyle değerli bir hizmet ki Tanrı sizinle iftihar eder!

CENTURI *(Şaşkın, Laudisi'ye bakar)* Ne hizmeti? Anlamadım!

LAUDISI Bakın şimdi, önce oturun şuraya. *(Masayı gösterir.)* Elinizdeki kâğıdın yazılı ama hiçbir işe yaramayan bölümünü yırtıp atın. Öteki yarıya ise kesin ve net olan birkaç bilgi yazın.

CENTURI *(Şaşkın)* Ben mi? Nasıl yani? Hangi bilgileri yazayım?

LAUDISI Ne isterseniz. Sizi ne mutlu edecekse yazın. Sanki Bay Ponza'nın kasabasında izini bulduğunuz iki kişiden bu bilgileri almış gibi yapın. Lütfen bunu şehrimizde huzurun yeniden yaratılması için yapın. İnsanlar bazı gerçekleri öğrenmek istiyor. Ne olduğu önemli değil. Öyleyse lütfen onlara istediklerini verin!

CENTURI *(Kendini zorlayarak konuşur; biraz kızar hatta kendini hakarete uğramış hisseder.)* Sahip olmadığım bilgileri nasıl verebilirim? Bir belgeyi tahrif mi edeyim yani? Böyle bir şeyi benden istemek cür'etinde bulunmakla gerçekten beni şaşırttınız. Aslında "şaşırttınız" derken çok daha fazlasını kastediyorum. Lütfen bu konuyu burada kesin ve bana bir iyilik edip derhal beyefendiye geldiğimi haber verin.

LAUDISI *(Yenilgiyi kabul edip kollarını uzatarak)* Hizmetinizdeyim. *(Laudisi sahne solundaki kapıyı açar; oturma odasındaki kişilerden gelen bağırışmalar daha belirgin duyulur. Laudisi eşikten adımını atar atmaz bağırışmalar kesilir ve Laudisi'nin sesi duyulur.)* Hanımlar beyler, Emniyet Müdürü Centuri geldi. Gerçeği bilen iki kişiden güvenilir bilgiler getirmiş!

(Bu söz alkış ve neşe sesleri ile karşılanır. Müdür Bey üzgündür, çünkü getirdiği haber umulduğu kadar somut ve kesin değildir.)

Sahne 2

Centuri, Agazzi, Sirelli, Laudisi, Amalia, Dina, Bayan Sirelli, Bayan Cini, Bayan Nenni ve başka hanım ve beyler.

(Herkes, önde Agazzi, sahne solundaki kapıdan girer; coşkuyla el çırpıp "Bravo! Bravo, Centuri!" derler.)

AGAZZI *(Ellerini uzatarak)* Bizim emektar Centuri'miz! Ta başından beri senin bu meseleyi çözeceğini biliyordum!

HEPSİ Bravo! Bravo! Haydi, derhal görelim, neymiş bu kanıtlar? Hangisi? Hangisi deli?

CENTURI *(Afallamış)* Yo yo... Beyefendi, ben...

AGAZZI Hanımlar, beyler, lütfen! Sessizlik!

CENTURI Evet, elimden geleni yaptım ama... Bay Laudisi size...

AGAZZI Evet, bize güvenilir bilgiler getirdiğinizi söyledi!

SIRELLI Kesin bilgiler!

LAUDISI *(Yüksek sesle, kararlı, Centuri'den önce davranarak)* Fazla bir şey değil ama kesin! Araştırmalar sonunda temas kurulan iki kişiden, gerçeği bilen iki kişiden alınan bilgiler!

HEPSİ Nihayet! Oh! Nihayet!

CENTURI *(Omuz silker ve elindeki kâğıdı Agazzi'ye uzatır.)* Buyurun, beyefendi.

AGAZZI *(Üşüşen insanların ortasında, katlanmış kâğıdı açıp okur.)* Evet, bakalım neymiş!

CENTURI *(Durumdan rahatsız, sinirli, Laudisi'ye yaklaşır.)* Ama siz, Bay Laudisi...

LAUDISI *(Acele ve yüksek sesle)* Lütfen, izin verin okusun! Bırakın okusun!

AGAZZI Lütfen bir dakika sabredin, hanımlar beyler! Şöyle bana yer açın! Pekâlâ, okuyorum işte, okuyorum!! *(Bir an sessizlik olur, ama sonra Laudisi'nin yüksek ve gayet net sesi duyulur.)*

LAUDISI Ben okudum bile!

HEPSİ *(Gürültü ve aceleyle Agazzi'nin yanından Laudisi'nin yanına koşarlar.)* Okudun mu? Ee, neymiş? Ne öğrendin?

LAUDISI *(Kelimeleri çok net söyleyerek)* Kesin ve tartışmasız bir haber. Bay Ponza'nın kasabasından biri Bayan Frola'nın bir süre bir klinikte kaldığına tanık olmuş!

HEPSİ *(Esef ve hayalkırıklığıyla)* Yaaa!

BAYAN SIRELLI Bayan Frola mı?

DINA Demek deli olan o!

AGAZZI *(Bu arada okumuş olduğu kâğıdı sallayarak)* Yo, hayır, burada öyle bir şey yazmıyor!

HEPSİ *(Laudisi'den ayrılıp Agazzi'nin etrafına koşarak)* Sahi mi? Peki ne yazıyor? Ne yazıyor?

LAUDISI *(Agazzi'ye yüksek sesle)* A evet! Sadece "Bayan" diyor!

AGAZZI *(Daha da yüksek sesle)* Ayrıca ifade veren adam "Bana öyle geliyor ki," demiş. Yani hiç emin değil. Hem zaten bahsedilen bayan anne mi kız mı o da belli değil.

HEPSİ *(Yeterince memnun)* Yaaa!

LAUDISI *(Tavrını sürdürerek)* Bence anne! Şüphesiz anne!

SIRELLI Yok, olamaz, tabii ki kızı! Zaten kız klinikte yatmıştı!

BAYAN SIRELLI Aynen Bayan Frola'nın bize söylediği gibi. Ayrıca...

AMALIA Tamam, bu çok iyi. Kızı gizlice kocasından kurtarıp...

DINA ...kliniğe yatırmışlardı. Bayan Frola aynen böyle anlatmıştı!

AGAZZI Hem bu adam o kasabadan bile değil. Burada oraya ara sıra gittiğini ve bu bilgiyi de oradaki birinden duyduğunu söylüyor -kimden hatırlamıyor ama!..

SIRELLI Yaa, demek söylenti!

LAUDISI Bir dakika. Eğer hepiniz Bayan Frola'nın haklı olduğuna inanıyorsanız niye hâlâ kanıt peşindesiniz? Tanrı aşkına vazgeçin. Tamam, deli olan damat. Bitti, o kadar!

SIRELLI Güzel, dostum! Ama Vali tam tersine inanıyor. Bay Ponza'ya güveniyor. Onun doğru söylediğinden emin.

CENTURI Evet, doğru! Vali Bay Ponza'ya inanıyor. Bana kendi söyledi.

AGAZZI Çünkü Vali Bey Bayan Frola ile henüz konuşmuş değil.

BAYAN SIRELLI Doğru! Sadece damatla konuşmuş!

SIRELLI Kaldı ki, burada Vali gibi düşünen başkaları da var.

BİR ADAM Ben mesela. Evet. Çünkü benzer bir olaya şahit oldum. Bir kadın vardı, kızı ölünce delirdi ve damadının kızını görmesine engellediğine inanmaya başladı. Tıpatıp aynı olay.

İKİNCİ ADAM Yo yoo, senin bahsettiğin olayda damat bir daha evlenmedi. Hâlâ bekâr, tek başına. Ama Bay Ponza yalnız değil; bir kadınla yaşıyor.

LAUDISI *(Ani bir ilhamla)* Aman Tanrım! Hanımlar beyler, duydunuz mu? Olayı aydınlatacak anahtarı bulduk!

Kristof Kolomb'un yumurtası! *(İkinci adamın omuzunu okşar.)* Bravo! Bravo! Herkes duydu, değil mi?

HEPSİ *(Şaşkın, ne olup bittiğini anlamadan)* Duyduk da, ne peki? Ne peki?

İKİNCİ ADAM *(Şaşkın)* Ben ne dedim ki? Bilmiyorum.

LAUDISI Ne demek ne dedim! Sen olayı çözdün! Hanımlar beyler, biraz sabırlı olun! *(Agazzi'ye)* Vali birazdan gelecek, değil mi?

AGAZZI Evet, kendi...rini bekliyoruz. Ee ne olmuş?

LAUDISI Valinin Bayan Frola ile konuşması için buraya gelmesine hiç gerek yok. Şimdiye kadar damada inanıyordu. Şimdi kayınvalide ile konuşacak, aklı karışacak. Kime inananacağını bilemeyecek. Bu durumda Valinin başka bir şey yapması lazım. Kendinden başka kimsenin yapamayacağı bir şey!

HEPSİ Ne? Ne?

LAUDISI *(Işıldayarak)* Ne mi? Bu beyin dediğini duymadınız mı? Bay Ponza bir "kadın" ile birlikte yaşıyor. Karısıyla.

SIRELLI Vali karısını konuşturabilir. Evet! Evet!

DINA Ama zavallı kızın kilit altında olduğunu biliyoruz.

SIRELLI Vali ağırlığını kullanıp kızı konuşturmalı!

AMALIA Kesinlikle. Bize gerçeği söyleyebilecek tek insan o!

BAYAN SIRELLI Öyle mi? Kocası ne isterse onu söyler!

LAUDISI Doğru! Eğer kocasının önünde konuşmak zorunda kalırsa elbette.

SIRELLI Valinin onunla özel olarak konuşması lazım!

AGAZZI Doğru. Hem Vali otoritesini kullanıp kızın gerçeği itirafını sağlayabilir. Sence öyle değil mi, Centuri? Tabii! Tabii!

CENTURI Şüphesiz, tabii eğer Vali isterse!

AGAZZI O kadın bizi aydınlığa kavuşturacak tek kişi. Hemen Valiye haber ulaştıralım, buraya kadar zahmet et-

mesin. Gidin, Centuri, gidin.

CEİNTURI Peki, beyefendi. Saygılarımla, hanımefendiler, beyefendiler. *(Eğilerek selam verir, çıkar.)*

BAYAN SIRELLI *(El çırpar)* Evet! Aferin, Laudisi!

DINA Bravo, bravo, dayı! Harika bir fikir!

HEPSİ Bravo, bravo! Evet, bu sırrı bir tek o kız çözebilir!

AGAZZI Gayet tabii, biz nasıl oldu da bunu düşünemedik?

SIRELLI E pek tabii. Hiçbirimiz kızı görmedik. Zavallıcık, sanki hiç yaşamıyor!

LAUDISI *(Kafasında yine bir fikir canlanmış gibi)* A bir dakika! Şimdi siz kızın o evde oturduğundan emin misiniz?

AMALIA Ne? Amma yaptın, Lamberto!

SIRELLI *(Güya gülerek)* Şimdi de kızın varlığı konusunda mı şüphe yaratmak niyetindesiniz?

LAUDISI Telaşa gerek yok, ama siz kendiniz kızı kimsenin görmediğini söyleyen sizsiniz!

DINA Aman, dayı! Bayan Frola her gün onu görüp konuşuyor!

BAYAN SIRELLI Damadı da aynı şeyi söylüyor.

LAUDISI Güzel! Şimdi bir dakika düşünün. Aslında mantıken, o evde yaşayan, bir hayalet!

HEPSİ Hayalet mi?

AGAZZI Haydi artık, kes şunu!

LAUDISI Bırakın da konuşayım. Eğer Bayan Frola doğru söylüyorsa adamın ikinci karısı hayalet, yok Bay Ponza dogru söylüyorsa o zaman hayalet kadının kızı. Evet, hâlâ anlayamadığımız bir şey var, hanımlar beyler, bu hayalet sadece onların zihninde mi var, yoksa gerçek hayatta da böyle bir insan var mı? Evet: Kim hayal, kim gerçek?

AMALIA Lütfen yapma, sen bizi delirtmek mi istiyorsun? Kendin gibi?

BAYAN NENNI Ay tüylerim diken diken oldu!

BAYAN CINI Bizi böyle korkutmaktan ne zevk alıyorsunuz, anlayamıyorum.

HEPSI Önemli değil, önemli değil, şaka ediyor! Şaka ediyor!

SIRELLI Kızın canıyla kanıyla gerçek olduğu kesin. Ve biz onu konuşturacağız! Konuşturacağız!

AGAZZI Unutma, kızın Vali ile konuşmasını öneren sensin!

LAUDISI Evet, ben önerdim ama şayet o binanın üst katında oturan bir kadın varsa. Hangi kadın olursa olsun. Ama dikkatinizi çekerim, hanımlar beyler: Orada yukarıda sıradan bir kadın olamaz. Doğrusu, ben onun varlığından bile şüpheliyim.

BAYAN SIRELLI Tanrım, siz gerçekten bizi delirtmek istiyorsunuz.

LAUDISI Bakalım, göreceğiz.

HEPSİ *(Sözler çabuk ve birbiri üstüne söylenir)* Ama kızı görenler var. Avlu penceresinden bakıyormuş! Annesine not yazıyormuş. Bunu kasten yapıyor! Bizimle eğleniyor! Dalga geçiyor!

Sahne 3

Öncekiler; Centuri döner.

CENTURI *(Bu kargaşa üstüne girer; zaten kendisi de heyecanlıdır; haber verir.)* Vali! Vali!

AGAZZI Ne, burada mı? Siz ne yaptınız?

CENTURI Yolda karşılaştım. Bay Ponza ile buraya geliyor.

SIRELLI Ne? Onunla mı?

AGAZZI Tanrım, olamaz! Eğer Ponza ile geliyorsa mutlaka önce Bayan Frola'ya uğrarlar. Lütfen, Centuri, rica ederim, aşağı inip giriş kapısı önünde bekleyin. Geldiklerinde Vali'ye önce bize uğramalarını rica ettiğimi söyleyin... bana söz verdiği gibi.

CENTURI Peki, beyefendi, nasıl isterseniz. Gidiyorum.

(Arka kapıdan aceleyle çıkar.)

AGAZZI Sizler lütfen oturma odasına geçer misiniz?

BAYAN SIRELLI Lütfen Vali'ye tek umudumuzun kızla konuşmak olduğunu söyleyin.

AMALIA *(Sahne solundaki kapının ardından)* Buyurun, gelin, hanımlar.

AGAZZI Sirelli, siz burada kalın; sen de, Lamberto. *(Geri kalan herkes sahne solundaki kapıdan çıkar. Agazzi Laudisi'ye)* İzin ver, ben konuşayım.

LAUDISI Benim için fark etmez! İstersen ben de çıkayım...

AGAZZI Yo yo, burada kalman senin için daha iyi olur. Aaa işte geldi.

Sahne 4

Öncekiler, Vali, Centuri.

VALİ *(60 yaşlarında, uzun boylu, toplu, sevecen, arkadaş canlısı)* Sevgili Agazzi! Aa, siz de mi buradasınız, Sirelli? Sevgili Laudisi. *(Her biriyle el sıkışır)*

AGAZZI *(Oturmasını işaret eder.)* Önce bana uğramanızı rica ettiğim için beni affedin.

VALİ Zaten önce size gelecektim. Söz vermiştim.

AGAZZI *(Centuri'nin hâlâ öbürlerinin arasında durduğunu fark eder.)* Lütfen, Centuri, buyurun, katılın bize. Oturun şöyle.

VALİ Evet, Bay Sirelli, duyduğuma göre bizim yeni kâtip hakkında yayılan dedikodular sizi çok üzmüş... telaşlandırmış. Hatta bu konu şehrimizde en çok sizi etkilemiş.

SIRELLI Hayır, Vali Bey, inanın herkes, herkes benim kadar etkilendi.

AGAZZI Evet, doğru. Herkes telaş içinde.

VALİ Ve ben bunun için bir sebep göremiyorum.

AGAZZI Çünkü siz bizim gibi kayınvalidenin yan komşu-

su değilsiniz; bizim şahit olduğumuz olayları yaşamadınız.

SIRELLI Affınıza sığınıyorum, Vali Bey, ama siz zavallı kadıncağızı daha dinlemediniz!

VALİ Aslında oraya gitmek üzereydim. *(Agazzi'ye)* Gerçi hanımla sizin evde konuşmak için verilmiş sözüm vardı ama, biliyorsunuz, bunu siz rica etmiştiniz. Sonra damat bana geldi ve önce kayınvalidesine gitmemi rica etti, bu dedikoduya son vermek için. *(Lafı uzatmamak için)* Yani sizce adam haklı olduğuna inanmasa bu ziyareti yapmamı ister mi?

AGAZZI Ama tabii damadın önünde zavallı kadın-

SIRELLI *(Agazzi'nin ne demek istediğini anlayıp konuşmayı devralır)* Mecburen damadın istediğini söyleyecek. Sizce bu ispat değil mi? Deli olan kadın değil.

AGAZZI Biz burada deney yaptık, dün!

VALİ Evet, azizim, doğru. Çünkü adam kendisinin deli olduğuna kadını inandırmak istiyor ve inandırıyor! Bana bunu baştan söyledi. Aksi halde zavallı kadın nasıl kendini aldatabilir ki? İnanın bana, adamın durumu da içler acısı. Zavallıcık adeta işkence çekiyor, işkence!

SIRELLI Evet! Eğer, aksine, diyelim ki kayınvalide haklı. Kız ölmedi ama adam karısının öldüğüne inanıyor. Kayınvalide pekâlâ damadının huzurunu bozmamak için onun hayal ürünü olan bu inancını destekleyebilir, suyuna gidip kızı ölmüş gibi davranabilir. Sırf damadının "Ya karım yine beni bırakıp kaçarsa?" korkusunu yok etmek için. Durum böyleyse, sayın Vali, işkence çeken adam değil, kadın.

AGAZZI İşte şüphe bu noktada. Sanırım siz de emin değilsiniz...

SIRELLI Evet, herkes gibi!

VALİ Şüphe mi? Tam tersi. Hiç kimsenin şüphesi yok. Sizce

adam deli, bence kadın. Peki ya siz, Laudisi, siz ne düşünüyorsunuz?

LAUDISI Lütfen beni affedin, Vali Bey. Bir şey söyleyemem. Ağzımı açmayacağıma dair enişteme söz verdim.

AGAZZI *(Tepkiyle)* Haydi canım, lafımı saptırma! Vali Bey sorarsa, cevap verirsin! Niye konuşmamasını istediğimi biliyor musunuz? Çünkü iki gündür zaten bulanık olan suyu daha da bulandırıp eğleniyor.

LAUDISI Hayır, Vali Bey, tam tersi. Ben elimden geldiğince olayı aydınlatmaya çalışıyorum.

SIRELLI Ya, tabii, ne demezsiniz! Durmadan gerçeği öğrenmenin imkânsız olduğunu söylüyorsunuz. Daha bir dakika önce Bay Ponza'nın evindeki kadının sadece bir hayalet olduğunu söylediniz.

VALİ *(Hoşlanır)* Ne? Ne dediniz?! Bak işte bu çok iyi.

AGAZZI Lütfen! Onu dikkate almak anlamsız olur.

LAUDISI Ama öte yandan, Vali Bey, sizin buraya davet edilmenizi ben önerdim.

VALİ Çünkü kayınvalideyle de görüşmem gerektiği kanısındasınız.

LAUDISI Yo, tam tersi! Bence sizin yapabileceğiniz en iyi şey Bay Ponza'ya inanmak.

VALİ Güzel. Demek siz de Bay Ponza'nın...

LAUDISI *(Çabuk)* Yo, hayır, onu demek istemedim. Demek istediğim, siz Bay Ponza'ya ötekiler de Bayan Frola'ya inansın ve mesele burada kapansın!

AGAZZI Duydunuz işte! Sizce bu dediğinde mantık var mı?

VALİ İzninizle. *(Laudisi'ye)* Yani sizce kadının dedikleri doğru olabilir mi?

LAUDISI Kesinlikle! Bütün ayrıntılarıyla. Aynı damadı gibi.

VALİ O zaman bu durumda...?

SIRELLI Ama birbirlerinin tam tersini söylüyorlar!?

AGAZZI *(Rahatsız, biraz sinirli ama kararlı.)* Beni dinleyin,

lütfen! Ben ikisinden birine inanıyor değilim. Bu ana kadar tercihte bulunmaktan kaçındım. Kadın da haklı olabilir, adam da. Yapmamız gereken, meseleyi aydınlığa kavuşturmak. Bu da ancak bir şekilde olur.

SIRELLI Ve *(Laudisi'yi işaret eder)* bunu da öneren o!

VALİ Ya, öyle mi? Neymiş peki?

AGAZZI Elimizde gerçeği ortaya çıkaracak somut bir kanıt olmadığına göre, tek çare sizin otoritenizi kullanarak karısının itirafını sağlamanız.

VALİ Bayan Ponza'nın mı?

SIRELLI Evet ama tabii kocasının önünde değil.

AGAZZI Ki hakikati söyleyebilsin!

SIRELLI Yani bizim düşündüğümüz gibi Bayan Frola'nın kızı mı?

AGAZZI Yoksa Bay Ponza'nın söylediği gibi Bayan Frola'nın kızı rolünü oynamayı kabul eden ikinci eş mi?

VALİ Yani benim kesinlikle inandığım! Evet, bence de tek çıkar yol bu. İnanın bana zavallı adamcağızın tek arzusu gerçeği söylediğine sizleri inandırabilmek. Bunun için her şeyi yapmaya hazır. Durumun aydınlanması en çok onu mutlu eder. Bana bir iyilik edin, Bay Centuri. *(Kalkar.)* Yan daireye gidip Bay Ponza'ya gelmesini rica edin... benim adıma.

CENTURI Derhal!

(Eğilip selamlar, arka kapıdan çıkar.)

AGAZZI Umarım razı olur!

VALİ Göreceksiniz, derhal gelecek ve on dakikada bütün mesele burada herkesin gözü önünde aydınlanacak.

AGAZZI Ne? Yani burada benim evimde mi?

SIRELLI Yani karısını buraya getirmeye razı olur mu?

VALİ Siz orasını bana bırakın! Evet, buraya getirecek. Aksi halde hepinizin zihninde benim onu kayırdığım-

AGAZZI Yo, hayır, lütfen!

SIRELLI Böyle bir şey asla olamaz!

VALİ Hadi canım siz de! Bir devlet memurunu aklamayı tercih ettiğimi sanırsınız. Yo yo, karısının ifadesini herkes duysun. *(Agazzi'ye)* Eşiniz nerede?

AGAZZI Yan odada, öteki hanımlarla...

VALİ A bakıyorum siz zaten komplo karargâhınızı kurmuşsunuz bile.

Sahne 5

Öncekiler, Centuri, Bay Ponza.

CENTURI İzninizle girebilir miyim? Karşınızda Bay Ponza.

VALİ Teşekkür ederiz, Centuri. *(Bay Ponza eşikte belirir.)* Girin, buyurun, sevgili Ponza.

(Bay Ponza eğilerek selam verir.)

AGAZZI Lütfen oturun.

(Bay Ponza tekrar selam verip oturur.)

VALİ Beyleri tanıyorsunuz... Sirelli...

(Bay Ponza kalkıp yine selam verir.)

AGAZZI Kayınbiraderim Laudisi ile tanışmıştınız.

(Bay Ponza selam verir.)

VALİ Evet, sizi buraya davet ettim, sevgili Ponza, çünkü... *(Durur, çünkü Bay Ponza daha ilk kelimeleri duyar duymaz aşırı rahatsız olmuş ve telaşlanmıştır.)* Bir şey mi söylemek istiyorsunuz?

BAY PONZA Evet, Sayın Valim: Derhal başka bir yere tayinimin çıkmasını rica etmek niyetindeyim.

VALİ Ama neden? Daha birkaç dakika önce benimle ne kadar nazik konuşuyordunuz!..

BAY PONZA Beyefendi, herkesin alay konusu oldum; bu bana yapılan duyulmamış bir eziyet.

VALİ Haydi canım! Abartmayalım.

AGAZZI *(Ponza'ya)* Affedersiniz, ben mi sizi eziyet ediyo-

rum?

BAY PONZA Sadece siz değil, herkes! İşte bu yüzden gidiyorum! Buradan ayrılıyorum! Evet, beyefendi, özel hayatıma bu şekilde karışılmasına izin veremem. Bu öfke dolu bitip tükenmez sorgulamalar yetti! Sanki engizisyon mahkemesindeyim! Ben bütün bu fedakârlıklara, sıkıntıya, üzüntüye sırf zavallı kayınvalidemin rahatı, huzuru için katlanıyorum. Ama bu engizisyon mahkemesi bin bir güçlükle yarattığım ortamı tamir edilmez şekilde yıkmak üzere.-Ben bu zavallı yaşlı kadına kendi annemden daha iyi davranıp saygı gösteriyorum. Ama dün deli gibi üstüne hücum etmeye mecbur bırakıldım. Bugün ona uğradığımda çok üzgün ve sinirliydi. Adeta depresyona girmişti.

AGAZZI *(Sakin, sözünü keser)* Tuhaf! Çünkü bizimle daima sakin konuştu. Öte yandan, şimdiye kadar sizi ne zaman görsek hep sinirlisiniz, Bay Ponza. Bakın, şimdi bile!

BAY PONZA Evet, çünkü bana ne kadar acı çektirdiğinizin farkında değilsiniz! Hiçbiriniz!

VALİ Haydi haydi, sevgili Ponza, sakinleşin! Mesele ne? Bakın, ben buradayım. İfadelerinizi hep güvenerek, can kulağıyla dinlemedim mi?

BAY PONZA Affedersiniz. Siz, evet. Bundan dolayı size müteşekkirim, beyefendi.

VALİ Öyleyse mesele yok. Bakın: Siz kayınvalidenize anneniz gibi davranıyorsunuz, değil mi? Unutmayın ki buradaki herkes zavallı kadına iyi davranılmasını, onun iyi olmasını istiyor. Gerçekler hakkındaki merak bu yüzden.

BAY PONZA Ama kadıncağızı öldürüyorlar, beyefendi! Bunu bir defadan fazla belirttim!

VALİ Sabırlı olun. Bütün bunlar her şey açığa kavuşunca bitecek. Merak etmeyin, hemen şimdi halledeceğiz- Siz,

Bay Ponza, bu beylerin şüphesini yok edecek bir şeye sahipsiniz. Benim değil, çünkü ben sizden şüphelenmiyorum.

BAY PONZA Ama ne yaparsam yapayım bana inanmıyorlar.

AGAZZI Bu doğru değil. Kayınvalidenizin ilk ziyaretinden sonra bize gelip onun deli olduğunu söylediğinizde size inandık. *(Vali'ye)* Ama hemen ardından kayınvalidegeri geldi...

VALİ Tamam tamam, biliyorum, bana anlatmıştınız. *(Ponza ile tekrar konuşur.)* Evet, olayı kendi açısından yani sizin onu inandırdığınız şekliyle anlatmış. Önce sizi sonra da kayınvalidenizi dinleyen bir kişinin kafasında şüpheler doğması normal. Bunu sabırla, anlayışla karşılamalısınız. Sevgili Ponza, doğal olarak Bayan Frola'nın anlattıkları herkesin aklını karıştırmış ve size olan güveni sarsmış. İşte bu yüzden gidin ve bizi aydınlatacak tek kişiyi getirin. Ben size güveniyorum. Ve sizin bu kişi ile görüşmemize karşı çıkmayacağınıza da inanıyorum.

BAY PONZA Kiminle görüşmek istiyorsunuz?

VALİ Kim olabilir? Tabii ki Bayan Ponza.

BAY PONZA Karım mı? *(Öfkeyle)* Aa yo, asla! Asla, beyefendi!

VALİ Peki neden?

BAY PONZA Bana inanmayı reddeden bu insanlara karımı getirip onları tatmin mi edeyim?

VALİ *(Çabuk)* İsterseniz, bana! Yoksa bir sorun mu var?

BAY PONZA Ama, Sayın Valim... Olmaz! Karım olmaz! Karımı yalnız bırakamam. Bana inanabilirsiniz!

VALİ Yo, yapmayın, bütün bunlar bana da biraz tuhaf gelmeye başladı. Sanki insanların size inanmaması için elinizden geleni yapıyorsunuz.

AGAZZI Evet. O kadar ki kayınvalidesinin bizi ziyaretini,

bizimle konuşmasını bile engelliyor. Hatta iki defa ziyaretlerine giden karımla kızımı içeri almayarak bize resmen kabalık etti!

BAY PONZA *(Ümitsiz, yorgun, tepkiyle)* Siz hepiniz benden ne istiyorsunuz, Tanrı aşkına? O zavallı yaşlı kadın yetmedi de şimdi karımın huzurunu da mı bozmak istiyorsunuz? Sayın Valim, bu zorbalığa katlanamam. Karım evimden çıkmayacak! Onu kimsenin ayağına getirmem! Siz bana inanıyorsanız yeter! Ayrıca buradan tayin olmam için derhal başvuruda bulunacağım. *(Kalkar)*

VALİ *(Yumruğunu masaya vurur)* Dur bakalım, Bay Ponza, bir defa amirlerinden biriyle ve benimle bu tarzda konuşmana izin veremem. Hem de ben şu ana kadar hep seni desteklemiş, nezaket çerçevesinde konuşmuşken. Tekrar ediyorum: Benim zihnimde bile şüphelere yol açtın. Ayrıca, istediğim şey gayet zararsız ve herkesi rahatlatacak bir rica. Üstelik bir başkası değil, ben rica ediyorum. Dostlarım ve ben pekâlâ bir hanımın ziyaretine uygun insanlarız. İstersen biz kalkıp kendisine gidelim.

BAY PONZA Demek beni zorluyorsunuz?

VALİ Tekrar ediyorum, bu istek sizin kendi iyiliğiniz için. Ayrıca amiriniz olarak pekâlâ bu talepte bulunabilirim.

BAY PONZA Pekâlâ. Pekâlâ. Madem durum böyle, bu işe son vermek için karımı buraya getireyim. Ama zavallı kayınvalidemin onu görmeyeceği konusunda bana kim garanti verecek?

VALİ Aa doğru ya... Bitişik dairede oturuyor.

AGAZZI *(Çabuk)* Biz Bayan Frola'nın yanına gidebiliriz.

BAY PONZA Olmaz! Hepinize hitap ediyorum. Korkunç sonuçlara yol açabilecek yeni bir sürpriz istemiyorum. Kadıncağız bir şok daha geçirirse iyice mahvolur.

VALİ Veya... evet! Belki Bayan Ponza'yı Valiliğe getirmek sizin için daha kolay olur.

BAY PONZA Yo yo, derhal buraya getireyim. Hemen gidiyorum. Kendisi buradayken ben yan dairede kayınvalidemin yanında nöbet tutarım. Evet, Sayın Valim, biraz sonra her şey bitecek.
(Arka kapıdan çıldırmış gibi çıkar.)

6. Sahne

Bay Ponza hariç öncekiler.

VALİ İtiraf ederim, ondan böyle bir muhalefet beklemiyordum.

AGAZZI Göreceksiniz, karısını zorlayıp kendi istediği gibi konuşturacak!

VALİ A yoo, o konuda korkum yok. Bayan Ponza'yı bizzat ben sorguya çekeceğim.

SIRELLI Sizce bu konudaki hassasiyeti neden?

VALİ İnanın onu ilk defa böyle görüyorum. Kim bilir, belki karısını buraya getirme fikri...

SIRELLI Hapishaneden çıkarma fikri!

VALİ A bakın, karısını fiilen tutsak etmesi deli olduğunu ispatlamaz. Bunun başka sebebi de olabilir.

SIRELLI Affedersiniz ama, Sayın Valim, zavallı kayınvalideyi hiç dinlemediniz.

AGAZZI Doğru! Adam karısını kayınvalidesi için kaygısından evde tuttuğunu söylüyor.

VALİ Kim bilir, belki de asıl sebep bu değil. Karısını kıskanıyordur, hepsi bu.

SIRELLI Adam eve hizmetçi bile sokmuyormuş! Bütün ev işlerini karısına yaptırıyormuş.

AGAZZI Ve her sabah kendisi gidiyormuş alışverişe.

CENTURI Evet, doğru! Ben kendi gözümle gördüm! Küçük bir oğlan aldıklarını eve taşımasına yardım ediyor.-

SIRELLI Ve o çocuğu asla eve sokmayıp kapı dışında bekletiyor!

VALİ Ama bakın, beyler, kendisi bana durumu anlatırken bütün bunlardan şikâyet etti.

LAUDISI Güvenilir bir bilgi kaynağı!

VALİ Para biriktirmek için yapıyor, Laudisi! Adam iki ev geçindirmek zorunda...

SIRELLI Hayır, bizce başka bir sebep var! Yani sizce şimdiki karısı ikinci eşi olsa bütün bunlara katlanır mı?

AGAZZI *(Katılarak)* En pis ev işlerini bile kendisi yapar mı?

SIRELLI *(Devamla)* Hem de kendine tamamen yabancı olan bir kadın için. Kocasının eski kayınvalidesinin iyiliği için?

AGAZZI Etmeyin, rica ederim! Sizce bu kadarı biraz fazla değil mi?

VALİ Çok fazla, evet...

LAUDISI *(Araya girerek)* Evet, herhangi bir ikinci eş için fazla!

VALİ *(Çabuk)* Kabul edelim. Çok fazla, evet. Karısı bütün bunlara katlanacak kadar iyi kalpli olmasa bile adamın kıskançlığı yeterli bir izahtır. Adam deli olsun olmasın, ortada kesin bir şey var: Kıskanç.

(O sırada oturma odasından çığlık sesleri gelir.)

AGAZZI Hey! Ne oluyor orada?

Sahne 7

Öncekiler, Amalia.

AMALIA *(Sahne solundaki kapıdan telaşla koşarak girer ve anons eder.)* Bayan Frola!

AGAZZI Yo! Tanrı aşkına, onu kim çağırdı?

AMALIA Hiç kimse! Kendiliğinden geldi!

VALİ Aman yarabbi! Şimdi olmaz! Lütfen, Bayan Agazzi,

bir şey yapıp evine dönmesini sağlayın.

AGAZZI Derhal gönder! Sakın içeri bırakma! Ne yaparsan yap ama geri gönder! Damat onu burada bulursa kendisine tuzak kurduğumuzu sanır!

Sahne 8

Öncekiler, Bayan Frola, herkes...

(Bayan Frola girer. Elinde bir mendil, titreyerek ağlamaktadır. Kendilerini altüst olmuş hisseden odadakilere yalvarırcasına bakarak konuşur.)

BAYAN FROLA Hanımefendiler, beyefendiler, lütfen! Yalvarırım! Tanrı aşkına, beyefendi, onlara söyleyin!

AGAZZI *(Son derece kızgın, öne doğru adım atar.)* Size derhal çekilmenizi söylüyorum, hanımefendi, çünkü şimdilik burada bulunamazsınız.

BAYAN FROLA *(Şaşkın)* Niçin? Niçin? *(Amalia'ya)* Lütfen siz bir şey yapın, iyi kalpli hanımefendi!

AMALIA Ama bakın... Vali burada...

BAYAN FROLA Aa, siz, muhterem Valim! Çok şükür! Ben de sizi ziyaret etmek istiyordum!

VALİ Olmaz. Sabırlı olun, Bayan Frola! Şu anda sizi dinleyemem. Derhal buradan gitmelisiniz!

BAYAN FROLA Peki, giderim. Hem de bugün bu şehirden giderim! Temelli!

AGAZZI Yo, hayır, Bayan Frola! Sadece kısa süre için eve dönün, o kadar. Haydi lütfen bana bu iyiliği yapın. Sonra Vali Bey ile görüşürsünüz.

BAYAN FROLA Ama neden? Ne oluyor? Ne oluyor?

AGAZZI *(Sabrı taşar)* Damadınız gelmek üzere. Anladınız mı?

BAYAN FROLA A öyle mi? Öyleyse giderim. Hemen giderim. Sizden tek isteğim lütfen bu işe son vermeniz. Ba-

na yardım ettiğinizi sanıyorsunuz ama aslında beni incitiyorsunuz. Böyle devam ederseniz giderim. Beni bu şehri terk etmeye zorlamış olursunuz. Hem de bugün. Damadım huzur bulabilsin diye! Peki şimdi ondan ne istiyorsunuz? Gelince ne yapması gerekecek? Ah, muhterem valim!

VALİ Hiçbir şey. Bayan Frola, sakin olun. Sakin olup gidin.

AMALIA Gidin, Bayan Frola, evet! Bir iyilik edin ve gidin!

BAYAN FROLA Aman Tanrım, Bay Agazzi, bu yaptıklarınızla hayattaki tek mutluluğum olan şeyden beni mahrum edeceksiniz: Uzaktan bile olsa kızımı görmekten! *(Ağlamaya başlar.)*

VALİ Kim demiş? Şehri terk etmenize gerek yok. Sadece şimdilik buradan çıkmanızı istirham ediyoruz. Sakin olun!

BAYAN FROLA Ama damadım için endişeliyim, beyefendi. İnanın buraya kendim için değil, onun için yalvarmaya geldim.

VALİ Peki, âlâ! Onunla ilgili endişeniz olmasın. Sizi temin ederim. Birazdan her şey hallolur.

BAYAN FROLA Nasıl? Hepinizin ona öfkeyle hücumunu görür gibiyim.

VALİ Hayır, Bayan Frola, öyle değil! Ben onun yanındayım. Sakin olun!

BAYAN FROLA Ah, sağ olun. Demek siz durumu anladınız.

VALİ Evet, evet, Bayan Frola, anladım.

BAYAN FROLA Buradaki hanımlarla beylere defalarca söyledim. Başımıza bir felaket geldi, ama atlattık. Üstesinden geldik. Yaşananları deşmenin yararı yok.

VALİ Evet, güzel, Bayan Frola. Emin olun anladım!

BAYAN FROLA Kızımla ben, böyle yaşamaktan memnunuz. Kızım da memnun. Düşünün lütfen. Şimdi eski olaylar deşilirse şehirden ayrılmak zorunda kalırım. Bu da uzaktan bile olsa gördüğüm kızımı bir daha göreme-

yeceğim anlamına gelir... Yalvarırım size, damadımı rahat bırakın!

(O anda oradakiler arasında bir hareket başlar. Birbirlerine işaretler yaparlar, bazısı kapıya doğru bakar.)

SESLER Aman Tanrım, işte geldi! Kız geldi!

BAYAN FROLA *(Herkesteki telaş, karışıklık ve panik halini fark eder; hayretle titreyerek inler gibi konuşur.)* Ne oldu? Ne oluyor?

Sahne 9

Öncekiler, Bayan Ponza, sonra Bay Ponza.

(Bayan Ponza'nın ortada yer alması için herkes iki yana çekilir. Bayan Ponza girer. Yasta olduğu bellidir; yüzünde kalın, siyah bir peçe vardır.)

BAYAN FROLA *(Delicesine mutlu olup çığlık atar)* Aa! Lina... Lina... Lina...

(Kızını yıllarca görmemiş bir annenin hasretiyle koşar, tam o sırada Bay Ponza'nın çığlıkları duyulur. Ponza sahneye hızla girer.)

BAY PONZA Giulia!.. Giulia!.. Giulia!..

(Onun çığlıklarını duyan Bayan Frola'nın kıza sarılmak üzere olan kolları adeta donar kalır; o sırada yaklaşan Ponza derhal kayınvalidesinin büyük bir coşkuyla karısına sarıldığını görür ve ötekilere döner.)

BAY PONZA Tam düşündüğüm gibi! Benim iyi niyetimi ve size olan inancımı kötüye kullandınız!

BAYAN PONZA *(Peçeli olan yüzünü gayet ciddi, ağır başlı bir tavırla çevirir)* Korkmayın! Korkmayın! İkiniz de gidin.

BAY PONZA *(Alçak sesle, sevecen, Bayan Frola'ya)* Gidelim, Haydi gidelim...

BAYAN FROLA *(Sarılışı yarım kalır, durumu kabullenir, titreyerek Ponza'nın sözünü tekrarlar)* Gidelim. Evet, evet,

canım, haydi gidelim.

(Damat ile kayınvalide kol kola birbirini okşayarak kendi tarzlarında ağlayarak birbirine sevgi dolu sözler söyleyerek çıkar. Sessizlik olur. Onlar odadan tamamen çıktıktan sonra bütün dikkatler peçeli kadına yönelir.)

BAYAN PONZA *(Etrafına peçeden bakar ve son derece ciddi)* Biraz önceki sahneyi gördünüz. Artık benden ne isteyebilirsiniz? Ortada yaşanmış talihsiz bir durum var. Bunun ne olduğu gizli kalmak zorunda. Çünkü olanı unutup huzur içinde yaşayabilmemiz için bulduğumuz fedakârca çözüm ancak bu sırrın saklı kalmasıyla mümkün.

VALİ *(Etkilenmiş)* Biz de bu çözüme saygı gösteriyoruz. Sizden tek istediğimiz-

BAYAN PONZA *(Sakin ve tane tane konuşarak)* Ne? Gerçek mi? Size şu kadarını söyleyebilirim, evet ben Bayan Frola'nın kızıyım...

HEPSİ *(Rahatlayıp iç çeker)* Oooh!

BAYAN PONZA *(Hemen, aynen üstteki gibi sakin ve tane tane.)* Ve aynı zamanda Bay Ponza'nın ikinci eşiyim-

HEPSİ *(Şaşırır, hayal kırıklığıyla)* Aaa, ama nasıl olur?

BAYAN PONZA *(Hemen, yine aynı tarzda)* Evet... ve bence hiç kimse değilim.. Ben hiç kimse değilim.

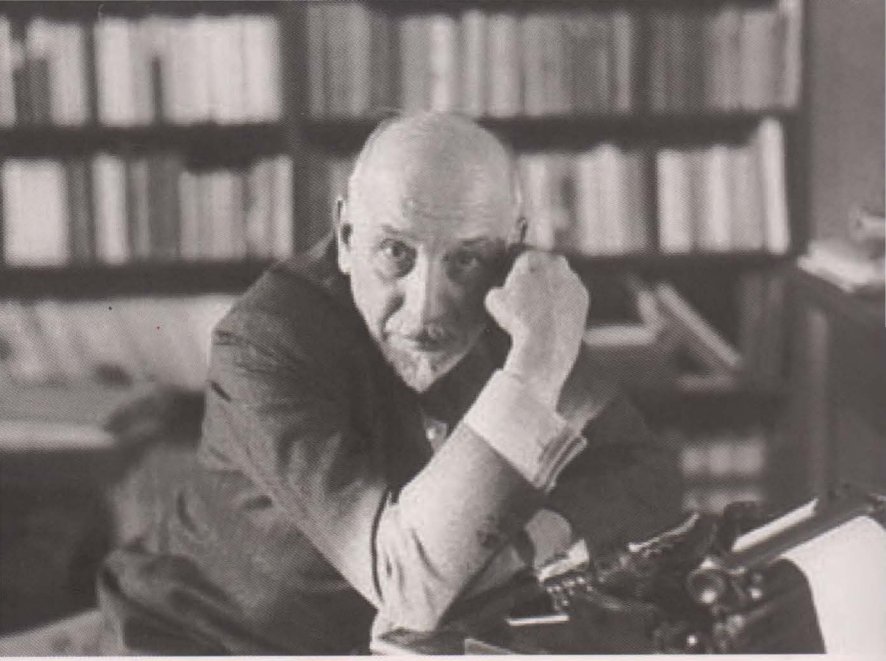
VALİ Ama nasıl olur, Bayan Ponza? Ya biri olmalısınız ya da öteki.

BAYAN PONZA Hayır. Bence kim hangi kadın olduğuma inanıyorsa ben o kadınım.

(Bir an için herkese peçesinin ardından bakar, çıkar. Sessizlik.)

LAUDISI İşte bayanlar baylar, gerçeğin sesi! *(Etrafına alaycı bir meydan okumayla bakar.)* Şimdi tatmin oldunuz mu? *(Gülmeye başlar.)* Ha! Ha! Ha! Ha!

SON

Size Öyle Geliyorsa Öyledir,
Pirandello'nun
'gerçekliğin' mutlak göreceliği düşüncesini
en iyi yansıtan oyunlarından biridir.
Yazar,
"Hiçbir şey gerçek değildir," düşüncesini,
gerçekliği çeşitli durumlarda kurgulayarak
insanoğlunun gerçekliği ve kendini
bilmesinin olanaksız olduğunu ortaya koyarak savunur.
Ona göre, gerçek olarak görülenin
hep başka bir gerçeklik almakta

ISBN 975508041-
9 789755 080413

473611
ABZ
473611 ABZ

Kapak Tasarımı: Mengü Ertel